

Πορευθέντες

μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη (Ματθ. κη.19)

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ "ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ"

ΤΕΥΧΟΣ 23

ΕΤΟΣ ΣΤ' 1964 (III)

Σκηνή από εκπαιδευτική ιεραποστολική κατασκήνωση στο Νότιο Μεξικό. Αναχώρησις για διανυκτέρευσι στο ύπαιθρο.

Ἐπισκόπου Sabarathy Kulandran: Μαρτυρία εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄλλης πίστεως	34
A. Γ.: Ἐνα γράμμα ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡμισφαίριο	40
Ἄρχιμ. Νεκταρίου Χατζημιχάλη: Ὁρθόδοξος οἰκουμενισμὸς καὶ ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολή (Δ')	42
Ἱεραποστολικαὶ Εἰδήσεις	48

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΑΛΛΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Τρεις είναι οι ἐρωτήσεις γύρω από τις οποίες πρέπει να περιστραφῆ μιὰ συζήτηση ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος: Τὸ «γιατί» τὸ «τί» καὶ τὸ «πῶς» αὐτῆς τῆς μαρτυρίας. Ἡ πρώτη πηγάζει ἀπὸ μιὰ ἀμφιβολία· ἡ ἀπάντησις στὴ δεύτερη θὰ κρίνη, ἐὰν αὐτὴ ἡ ἀμφιβολία εἶναι νόμιμος ἢ ὄχι· καὶ μόνον ἐὰν δὲν εἶναι νόμιμη, μπορούμε νὰ προχωρήσουμε στὴν τρίτη.

Ἡ ἀμφιβολία, ἐὰν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ κηρύξουμε τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ σὲ ἀνθρώπους ἄλλων θρησκειῶν, εἶναι νεοφανῆς στὴν Ἐκκλησία. Καὶ στὴν ἀρχὴ φυσικὰ ὑπῆρχε μιὰ ἀμφιβολία ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων τῆς Παλαιστίνης, οἱ ὅποιοι ἦσαν χριστιανοὶ (οἱ ἑλληνισταὶ Ἰουδαῖοι δὲν εἶχαν καμμιὰ ἀμφιβολία). Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἀμφιβολία δὲν περιορίζετο ἀπλῶς σὲ μιὰ ὀρισμένη ομάδα ἢ μιὰ περιοχὴ· ἦταν τεχνικὴ καὶ προσωρινή. Τεχνικὴ μὲν, διότι, ἂν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Παλαιστίνης στὴν πορεία τῆς ἱστορίας τοὺς εἶχαν περάσει ἀπὸ πολλὰ ἔθνη, ἂν καὶ τὴν ἐποχὴ ἀκάμην ἐκεῖνη ζοῦσαν κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Ρωμαίων, ἐν τούτοις ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἔβλεπαν σὰν ἓνα ἄψυχο κομμάτι τῆς φύσεως καὶ ποτὲ δὲν ἐπέτρεψαν στὸν ἑαυτὸν τοὺς νὰ εισδύσουν στὴν περιοχὴ τῆς θρησκευτικῆς τους σκέψεως. Δὲν ἔτυχε ποτὲ νὰ σκεφθοῦν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἔθνη εἶχαν ἀνάγκη νὰ σωθοῦν. Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Παλαιστίνης ζοῦσαν μέσα σ' ἓνα κλειστὸ διανοητικὸ κόσμον. Προσωρινὴ δέ, διότι, ὅταν Παῦλος τοὺς ἐπλάτυνε τὸν ὀρίζοντα, ἡ ἀμφιβολία αὐτὴ ἐξηφανίσθη.

Στοὺς πολλοὺς αἰῶνες, ποὺ ἀκολούθησαν σχεδὸν δὲν ἐμφανίστηκε πιά στὴν Ἐκκλησία ἄλλη ἀμφιβολία· οὔτε στὰ Σκοτεινὰ Χρόνια οὔτε στὸν Μεσαίωνα οὔτε στὴ σύγχρονη ἐποχὴ, στὸ μεγαλύτερο τοῦλάχιστον μέρος τῆς, ξανάζησε αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις. Ἡ συμπεριφορὰ τῶν Πορτογάλων, ποὺ ἦλθαν στὴν Ἀνατολὴ ὅταν ὁ Vasco de Gama ἀνεκάλυψε τὸν δρόμον τοῦ Ἀκρωτηρίου, μπορεῖ νὰ ἐπιτρέπη ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις ὀρισμένους ἀμφισβητήσεις, ἀλλὰ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸν ἱεραποστολικὸν τοὺς ζῆλον. Καὶ μετὰ τὴν Μεταρρύθμισιν, μόλις ὁ Προτεσταντισμὸς ἐνοιωσε πῶς ἦταν ἀκόμα ζωντανός, ὕστερα ἀπὸ τὴν θανάσιμη πάλιν του, ἄρχισε νὰ ὀργανώσῃ Ἱεραποστολὰς σὲ διαδοχικὰ κύματα.

Ἀσφαλῶς πάντα ὑπῆρξαν καὶ πολλοὶ ἰδιῶται, οἱ ὅποιοι γιὰ λόγους ἐντελῶς προσωπικοῦς ἀπέδοκίμασαν τὴν προσπάθειαν τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν μὴ χριστιανῶν. Ἀλλὰ στίς περιπτώσεις αὐτὰς ἡ αἰτία εἶναι ἐντελῶς εἰδικὴ καὶ ὄχι γενικὴ. Ὁ Sydney Smith π.χ., ὁ ἄγγλος κληρικὸς καὶ χιουμουρίστας, πάντοτε ἀστειευόταν μὲ τὴν προσπάθειαν τοῦ William Carey στὴν Βεγγάλῃ· ἀλλ'

ἀστειευόταν ἐπίσης καὶ μὲ τοὺς Μεθοδιστὰς καὶ μὲ τὸν εὐαγγελικὸν κληρὸν τῆς Ἐκκλησίας του, καὶ δὲν ἐλυπεῖτο, ὅταν ζητοῦσαν ἀπὸ τοὺς Βραχμάνους νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πίστιν τοὺς. Ἦταν ἀπλῶς ἐναντίον οὐοῦδέποτε ἐνθουσιασμοῦ.

Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι μιὰ γενικὴ ἀμφιβολία σ' αὐτὸ τὸ θέμα ἄρχισε νὰ εἰσέρχεται στὴν Ἐκκλησίαν μόνο κατὰ τὸν εἰκοστὸ αἰῶνα. Ἡ ἐξήγησις, ποὺ δόθηκε γενικὰ, εἶναι ὅτι οἱ Χριστιανοὶ τώρα μόνο ἄρχισαν νὰ ἀναγνωρίζουν ὅτι ὑπάρχουν στὸν κόσμον καὶ ἄλλες μεγάλες καὶ φωτισμένες θρησκείες ἐκτὸς ἀπὸ τὴν δικήν τους. Ὡς τώρα πίστευαν ὅτι ὅλες οἱ ἄλλες θρησκείες ἦσαν συμπλήρημα ἐξευτελιστικῆς δεισιδαιμονίας. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἦλθαν εἰς φῶς τὰ μεγάλα συστήματα τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν· καὶ τότε ἀκριβῶς οἱ Χριστιανοὶ ἄρχισαν νὰ αἰσθάνονται τὴν πλήρη σύγκρουσιν αὐτῆς τῆς νέας γνώσεως. Ἡ ἀμφιβολία τοῦ Ἰουδαίου τῆς Παλαιστίνης προήλθε ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ζοῦσε σὲ στενὸ διανοητικὸν κόσμον· ἡ ἀμφιβολία τοῦ συγχρόνου Χριστιανοῦ προέρχεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ζῆ σὲ εὐρὸν διανοητικὸν κόσμον.

Ἡ ἀμφιβολία ποὺ ὑπῆρχε στὴν Ἐκκλησίαν σὲ λαμβάνουσα κατάστασιν, ἐνσωματώθηκε λίγον πρὶν 30 χρόνια σὲ μιὰ κίνησιν σημαντικῆς δυναμικότητος καὶ ἐκφράσθηκε σὲ βιβλία, ὅπως «Ἡ ἀναθεώρησις τῶν Ἱεραποστολῶν», ποὺ ἐξεδόθη ἀπὸ μιὰν ὀμάδαν Ἀμερικανῶν στοχαστῶν μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν δόκτωρα W. E. Hocking τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Harvard. Τὴν κίνησιν αὐτὴν ὁ Hendrik Kraemer τὴν μεταχειρίστηκε μᾶλλον σκληρὰ στὸ περίφημον βιβλίον του «Τὸ χριστιανικὸν μῆνημα, σ' ἓνα μὴ χριστιανικὸν κόσμον», καὶ ἀπὸ τότε ἡ ἀμφιβολία ἐκφράστηκε ἠπιώτερα καὶ μὲ πολλὰ μεγαλύτερους διαταγμούς. Ἀλλὰ ὅπως ὁπιοῦν καὶ ἂν ἐκφράζεται εἶναι λογικὸν νὰ πιστεύουμε ὅτι ἡ ἀμφιβολία θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ὑπάρχῃ στὴν Ἐκκλησίαν, ὅσο ἡ Ἐκκλησία θὰ ἔχῃ νὰ ἀντιμετωπίζῃ πολυάριθμα διανοητικὰ καὶ θρησκευτικὰ συστήματα.

Μήπως λοιπὸν αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ἄγνοια μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ μοναδικὴ σταθερὴ βάση γιὰ τὸν εὐαγγελισμόν; Ἡ ἄγνοια ἔχει θεωρηθῆ ὡς βάση γιὰ πολλὰ πράγματα, συμπεριλαμβανομένου καὶ αὐτοῦ τοῦ σήμπαντος. Συγγραφεῖς, ἀπὸ ἐντελῶς διαφορετικὰ ἐπίπεδα, ὅπως ὁ Bertrand Russel καὶ ὁ μεγάλος δάσκαλος τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ τοῦ 9ου αἰῶνος, Samkara, δὲν μποροῦν νὰ δώσουν ἄλλη αἰτιολογία γιὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ σήμπαντος. «Μόνον ἡ προκατάληψις καὶ ἡ συνθήσια μᾶς κάνουν νὰ πιστεύουμε στὴν ὑπαρξίν τοῦ κόσμου», λέγει ὁ Russel. Εἴτε ὅμως τὸ σήμπαν θέλει νὰ ὀφείλῃ τὴν ὑπαρξίν του στὴν ἄγνοια, εἴτε ὄχι, πάντως ἡ ἄγνοια σὰν βάση τοῦ Χριστιανι-

κοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι ἐντελῶς ἐπισηφαλῆς. Ἡ ἄγνοια εἶναι προσωρινή καὶ πάντα τείνει νὰ ἀντικατασταθῇ ἀπὸ τὴν Γνώσι. «Ὅταν παρουσιάζεται τὸ τέλειο, τὸ ἀτελὲς ὑποχωρεῖ». Ἡ ἀσφάλεια ἐνὸς στενοῦ διανοητικοῦ κόσμου εἶναι ἀπατηλή, διότι αὐτὸς ὁ κόσμος εἶναι ἤδη τώρα εὐρὺς καὶ θὰ γίνῃ ἀκόμη εὐρύτερος.

Ἄλλὰ αὐτοὶ ποὺ πιστεύουν, ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ὁρμὴ γιὰ χριστιανικὸ Εὐαγγελισμό, μόνον ὅταν ὑπάρχῃ ἄγνοια τῶν ἄλλων θρησκειῶν, θὰ πρέπει νὰ σκεφθοῦν πρῶτα-πρῶτα τὸ γεγονός ὅτι γιὰ πολὺν καιρὸ οἱ ἱεραποστολικὲς προσπάθειες τῆς Ἐκκλησίας κατευθύνθησαν πρὸς λαοὺς τῶν ὁποίων ἐγνώριζε τὴν θρησκεία καὶ ὄχι σὲ κόσμον τοῦ ὁποῦ ἡ θρησκεία τῆς ἦταν ἄγνωστη. Ἐὰν ὑπῆρχαν θρησκείες τῆς ὁποῖας ἀγνοοῦσε, δὲν ἔκαμε καμμιά προσπάθεια εὐαγγελισμοῦ ὅσων πίστευαν σ' αὐτές. Οἱ Ἕλληνιστὰὶ Χριστιανοί, ποὺ ἔφεραν τὸ Εὐαγγέλιο στὸν ἐλληνο-ρωμαϊκὸν κόσμον ἤξεραν ὅτι ὑπῆρχε ἕνας κόσμος στὸν ὁποῖο εἶχε διδάξει ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ἤξεραν καὶ τῆς διαφόρας θρησκείας ποὺ εἶχαν ἔλθει στὴ Ρώμη ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη τῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ Ὀριγένης, ὁ Ἰουστίνος ὁ Μάρτυς καὶ ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρείας ἐγνώριζαν ὅλα τὰ συστήματα ποὺ ἐπικρατοῦσαν στὴν ἐποχὴ τους. Καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ ἐκήρυτταν τὸ Εὐαγγέλιο. Τὸν Μεσαίωνα ὅταν ὅλες οἱ θρησκείες εἶχαν παρακμάσει καὶ τὸ Ἰσλάμ εἶχε σαρώσει καὶ ὑποτάξει τὰ πάντα, τότε τὸ Ἰσλάμ ἐγίνε πασίγνωστο σὲ ὅλο τὸν Χριστιανικὸν κόσμον. Τὰ μεγάλα Μουσουλμανικὰ Πανεπιστήμια στὴν Ἰσπανία γέμισαν ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους εὐρωπαίους ἐπιστήμονας τῆς ἐποχῆς. Οἱ φιλόσοφοι τοῦ Ἰσλάμ Avicenna καὶ Averroes ἔχαιραν μεγάλου σεβάσμου ἐκ μέρους τῶν χριστιανικῶν κύκλων. Ἐὰν οἱ Σταυροφορίες δὲν ἔδειξαν ἱεραποστολικὸ ζῆλο, ἀσφαλῶς θίμως διηύρυναν τὴν γνώσι τῶν Χριστιανῶν γιὰ τὸ Ἰσλάμ. Τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν θρησκεία αὐτὴ ἦταν τόσο πολὺ βαθύ, ὥστε ὠδήγησε στὴν μετάφρασι τοῦ Κορανίου ἤδη ἀπὸ τὸ 1143 (ἂν καὶ τὸ ἴδιον τὸ βιβλίον τυπώθηκε πολὺ ἀργότερα). Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Λούθηρος ἐξέδωσε μιὰ γερμανικὴ μετάφρασι τὸν 16ο αἰῶνα. Ἡ γνώσις ὅλων αὐτῶν δὲν ἐδημιούργησε οὔτε τὴν ἐλαχίστη ἀμφιβολία στὴν Ἐκκλησία σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν Μουσουλμάνων. Ἔτσι γίνεται φανερό, ὅτι ἡ ἄγνοια δὲν μπορεῖ στὴν πραγματικότητα νὰ ἀποτελέσῃ τὴν θάσι γιὰ τὸν Εὐαγγελισμό.

Ἐξ ἄλλου εἶναι γεγονός ὅτι οἱ Χριστιανοὶ Ἱεραπόστολοι πῆγαν πράγματι ἀργότερα νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον σὲ ἀνθρώπους τῶν ὁποίων τὴν θρησκεία ἀγνοοῦσε ἡ Ἐκκλησία. Δὲν πρέπει θίμως νὰ ἀγνοήσουμε τὸ γεγονός, ὅτι κυρίως αὐτοὶ οἱ Ἱεραπόστολοι ἔφεραν εἰς φῶς καὶ ἔκαμαν

γνωστὲς τῆς θρησκείας αὐτῆς σ' ὁλόκληρον τὸν κόσμον. Ὁ B. Ziegenbalg, ὁ Constantine Beschi καὶ ὁ Phillip Fabricius τὸν 18ον αἰῶνα ἔκαμαν γνωστὴ τὴν Ταμιλικὴν γλῶσσαν. Τὸ ἴδιον ἔκαμαν καὶ πλῆθος ἀμερικανῶν καὶ βρετανῶν ἱεραποστόλων τὸν 19ον αἰῶνα. Ὁ William Carey ἐξέδωσε ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα λεξικά τῆς Σανσκριτικῆς γλώσσης καὶ μετέφρασε τὴν Ramayana σὲ τρεῖς τόμους. Οἱ H. G. Hoisington, G. M. Pope καὶ Schomerus ἔκαμαν γνωστὴ τὴν Saiva Siddhanta, ὁ ἐπίσκοπος R. S. Coplestone ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους ποὺ παρουσίασαν τὸν Thera Vadra Βουδδισμό στὴ Δύσι καὶ ὁ Nicol Macnicol ἔρριξε φῶς στοὺς Ἰνδοὺς ποιητὰς τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν. Στὸν κατάλογο αὐτὸ θὰ μπορούσαν νὰ προστεθοῦν καὶ ἕνα πλῆθος γερμανικὰ ὀνόματα. Γίνεται, λοιπόν, φανερό ὅτι κατ' ἀρχὴν ἡ ἄγνοια δὲν μπορεῖ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ θεωρηθῇ ὡς θάσι διὰ τὸν Εὐαγγελισμόν.

Ἐνῶ, λοιπόν, πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι ὁ εὐαγγελισμὸς συχνὰ ἐγίνε καὶ ἐκεῖ ποὺ ὑπῆρχε ἄγνοια τῶν ἄλλων θρησκειῶν, πρέπει ἐξ ἴσου νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι πολὺ συχνότερα ἔλαβε χώραν σὲ τόπους, ὅπου ὑπῆρχε ἡ Γνώσις. Ἐπομένως, ἂν καὶ ἡ ἄγνοια μπορεῖ νὰ συνυπάρχῃ μὲ τὸν εὐαγγελισμό, ἐν τούτοις, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτὴ ἡ θάσι του. Μποροῦμε λοιπόν νὰ καταλήξουμε στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ γνώσις ἄλλων θρησκειῶν μπορεῖ νὰ γίνῃ μιὰ εὐκαιρία ἀμφιβολίας γιὰ τὴν νομιμότητα τοῦ εὐαγγελισμοῦ, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ αἰτία τῆς. Ὁ γερμανὸς φιλόσοφος Schopenhauer ἐξέφρασε ἕνα ὑπέρτατο θαυμασμὸ γιὰ τῆς Upanishads καὶ τὸν Βουδδισμό καὶ περιεφρόνησε ὑπερβολικὰ τῆς χριστιανικῆς ἱεραποστολῆς ἀρνούμενος νὰ πιστέψῃ ἀκόμα καὶ ὅτι θὰ μπορούσαν νὰ ἐπιτύχουν. Ἄλλὰ ἡ στάσις του αὐτὴ ἀπέναντι τῶν Upanishads καὶ τοῦ Βουδδισμοῦ δὲν ἦταν ἡ αἰτία τῆς στάσεώς του ἀπέναντι τῶν Ἱεραποστόλων. Ἡ ἀμφιβολία ἢ ἡ βεβαιότης γιὰ τὴν νομιμότητα τοῦ εὐαγγελισμοῦ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν στάσι, ποὺ θὰ πάρῃ κάποιος ἀπέναντι σὲ β,τιδήποτε εὐρίσκεται ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν στάσι του σὲ κάτι ποὺ νὰ εὐρίσκεται ἐντὸς αὐτοῦ. Καὶ τὰ δύο, καὶ ἡ ἀμφιβολία καὶ ἡ βεβαιότης προέρχονται ἀπὸ τὴν στάσι ποὺ θὰ πάρῃ κάποιος ἀπέναντι στὸ ἐρώτημα: Τί εἶναι ἡ χριστιανικὴ πίστις;

Τὸ « τί ».

Ὅλες οἱ θρησκείες ἔχουν μερικὰ κοινὰ χαρακτηριστικά: τόπους λατρείας, τυπικά, ἱερεῖς, νόμους ποὺ ἀποβλέπουν στὴν διατήρησι μιᾶς τάξεως, ἤθη καὶ τελετῆς ποὺ δημιουργοῦν τὴν κοινωνικὴ καὶ οἰκογενειακὴ ζωὴ, καὶ τὰ ὁποῖα ἀναμφιβόλως διαφέρουν ἀπὸ χώρα σὲ χώρα, ἀλλὰ μὲ

τήν ποικιλία τους προσαρμόζονται στους διάφορους τόπους στους οποίους επεκράτησαν. Η τάσις που αρχικά παρουσιάζεται εν όψει αυτού του γεγονότος είναι να τὰ εξισώσωμε όλα και να θεωρήσωμε τις διαφορές τους σαν αποτέλεσμα τής ποικιλίας προελεύσεώς τους. Αυτό έκαμαν οι Ρωμαίοι ήγεμόνες. Θεώρησαν αυτές τις διαφορές έξ έσου χρήσιμες. Η ειρηνοποίησις επί τή θάσει τών κοινών αυτών χαρακτηριστικών είναι πολύ εύκολη.

Έν τούτοις, τὰ χαρακτηριστικά αυτά σε κάθε θρησκεία περιστρέφονται γύρω από ώρισμένες θεωρίες σχετικά με τὸ τί θεωρείται ως ή ύψιστη Ἀλήθεια. Οι Έλληνο-ρωμαίοι φιλόσοφοι θεωρούσαν όλες αυτές τις θεωρίες έξ έσου λανθασμένες. Έν τούτοις, ήταν τότε παραδεκτές και είναι ακόμη και σήμερα γιατί απλούστατα θεωρούνται αληθινές και οι θρησκείες υπάρχουν, διότι θέλουν να τις παραδέχωνται. Σαν αντίθεσι δέ στους Έλληνο-ρωμαίους φιλοσόφους ο συγγραφεύς του βιβλίου «Upon the Earth» (1962) τονίζει ότι κανένα θρησκευτικό σύστημα δεν είναι καθαρῶς ανθρωπίνης προελεύσεως. Τὰ θρησκευτικά συστήματα είναι εύρύτατα και πολύπλοκα και είναι δυνατόν να περιέχουν μεγάλες και εύγενεις ιδέες, ενδιαφερόμεθα όμως κυρίως για τις βασικές τους θεωρίες.

Η προφανής δυσκολία που συναντούμε, για να αποδώσωμε όλες τις θεωρίες αυτές σε θεία έμπνευσι, προέρχεται από τὸ γεγονός ότι συχνά οι βασικές θεωρίες μιᾶς θρησκείας αντιφάσκουν στις βασικές θεωρίες μιᾶς άλλης. Και ο Θεός είναι Θεός τάξεως και όχι συγχύσεως. Ο Ἰνδός βεδαϊώνει: «Aham Brahmaasmi» (Είμαι ο Βράχμαν ή ο Θεός): Ο Βουδδιστής αρνείται την ύπαρξί και τών δύο. Να πλατύνομε τόσο πολύ τὸ δόγμα τής κυριαρχίας του Θεού, ώστε να αποδώσωμε θεία έμπνευσι σε όλες αυτές τις θεωρίες θὰ έσήμαινε να ώθήσωμε τὸν μονισμό και πέραν έαυτοῦ. Διότι οι μονισται πάντα επιχειρηματολογούν με τούς μη μονιστάς και προσπαθούν να τούς πείσουν ότι έχουν άδικο. Είναι δέ γραφικῶς έσφαλμένο να αποδίδουμε στο Θεό πάντοτε την εύθύνη, όταν θέλουμε να την επιρρίψουμε κάπου εκτός του πεδίου τών ανθρωπίνων ενεργειών. Ο Ἄγ. Πέτρος λέγει σαφῶς ότι έξω από αυτό τὸ πεδίο δροῦν και άλλες δυνάμεις.

Οι θρησκείες συχνά συνυπάρχουν λόγω πολιτικῆς αναγκαιότητος: αλλά, μία συμφωνία, βασισμένη στην αμοιβαία αναγνώρισι ισότητος, μπορεί να γίνη μόνο πάνω σε δύο θάσεις: ή επί τής θάσεως ότι οι θεωρίες αυτές, αν και διαφορετικές, δεν είναι σημαντικές, ή επί τής θάσεως ότι αυτές οι αντιθέσεις δεν έχουν πραγματικό κύρος και δεν λογαριάζονται πολύ. Βασιζόμενος πάνω στην πρώτη έκδοχή ένας σύγχρονος μελετητής του Βουδδισμού παίρνει τὸν γνωστό χρι-

στιανικό ύμνο «Ἀθάνατε, Ἀόρατε, μόνη Σοφὲ Θεέ...» και ύποστηρίζει ότι αν μπορούσαμε να αφαιρέσωμε από όλόκληρον τὸν ύμνο μόνο την λέξι «Θεέ», οι Βουδισταί θα μπορούσαν να τὸν γερμίσουν με λέξεις όπως: Dharma, Karma, Buddha, και Nirvana (από κει και ύστερα, ε-λοι θα ζήσωμε εύτυχιμένοι). Βασιζόμενος στη δεύτερη έκδοχή ο Ἰνδουϊσμός είναι πρόθυμος να δεχθῆ κάθε άποφι, θεωρία ή θρησκεία δεδομένου ότι στο επίπεδο τής πραγματικότητος δεν υπάρχουν διαφορές. Έτσι ο Bhagavad Cita κάνει τὸν Krishna να λέη: «Ἀκόμα και αυτοί που λατρεύουν άλλους θεούς, έρχονται σε μένα», και ο Vivekananda προχωρεί λέγοντας ότι όλες οι θρησκείες είναι τύποι τής Vedanta.

Έν τούτοις, θὰ γίνη φανερό ότι καμμιά από τις δύο άπόψεις δεν μπορεί να είναι σταθερή βάση για συμφωνία. Ἴσως θα μπορούσαμε να ρωτήσωμε, πῶς είναι ποτε δυνατόν οι βασικές θεωρίες μιᾶς θρησκείας να θεωρούνται μη ενδιαφερόσες. Η άπάντησις είναι ότι λόγω του ενδιαφέροντός των τοποθετούνται στο κέντρον και έπειδή είναι στο κέντρον παραμερίζονται τόσο πολύ, ώστε συχνά παραβλέπονται και κατ' αυτόν τὸν τρόπο ή μεγάλη σπουδαιότης των γίνεται αίτια να θυθίζονται κάποτε στην άσημαντότητα. Ἄλλά μιᾶ συμφωνία βασισμένη σε ένα παραγκωνισμό, δεν είναι και πολύ χρήσιμη. Ὅσο για την δεύτερη περίπτωση, εάν οι άνθρωποι δεν είναι διατεθειμένοι να οικοδομήσουν πάνω σ' ένα παραγκωνισμό τής σπουδαιότητος τών κεντρικών θεωριών όλων τών θρησκειών, θὰ ήταν πολύ λιγώτερο διατεθειμένοι να οικοδομήσουν πάνω στην έσκεμμένη άρνησι τής σπουδαιότητος ή του κύρους οίασδήποτε θεωρίας. Ο Ἰνδουϊσμός που μᾶς προτρέπει να κάνουμε κάτι τέτοιο, έξεδίδωξ ο ίδιος τὸν Βουδδισμό, όταν αυτός άρνήθηκε να δεχθῆ τις άπόψεις του. Στην πράξι ο Ἰνδουϊσμός άπορροφᾶ μάλλον παρά δεικνύει ανεξιθρησκεία. Θα ζητούσε κανείς πολλά, αν ζητούσε από τις θρησκείες μιᾶ διαρκή συμφωνία μεταξύ των, μιᾶ συμφωνία που θα άγνοῦσε την σπουδαιότητα τών θεωριών τής κάθε μιᾶς.

Από τὸν καιρό που έξεδόθη τὸ δεύτερο μεγάλο βιβλίο του Kraemer έγινε συνήθεια να μιλούμε για τὸ έργο του εύαγγελισμοῦ σαν να συντελῆ αυτό κυρίως στην συνάντησι μεταξύ Θεού και ανθρώπου. Ἄλλά ο Θεός συναντᾶ τὸν άνθρωπο με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους και σε διαφορετικά μέρη. Ποιὸ είναι τὸ έργο τής Χριστιανικῆς ιεραποστολῆς; Είναι να κάνη τὸν άνθρωπο να συναντηθῆ με τὸν Θεό μέσα στην Ζωή, στὸν Θάνατο και στην Ἀνάστασι του Ἰησοῦ Χριστοῦ. Όταν ο ιεραπόστολος συντελῆ σ' αυτήν την συνάντησι, τότε πράγματι παρουσιάζει τὸ εύαγγέλιο, δηλαδή παρουσιάζει την εύχάριστη άγγελία ότι ο Θεός δια του Χριστοῦ

συνεφλίωσε τον κόσμο με τον Έαυτόν Του. Κηρύττει τον λόγο. Ο λόγος αυτός είναι μιὰ διακήρυξις και εύρίσκεται στην καρδιά τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Μιὰ διακήρυξις είναι και μιὰ θεβαιότης· εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ θεβαιότης. Μιὰ θεβαιότης μπορεί νὰ εἶναι γενική· μιὰ θεβαιότης γιὰ τὴν ἐσχάτη Ἀλήθεια μπορεί νὰ γίνῃ προσωπική και μιὰ θεβαιότης γιὰ τὸν Θεὸ μπορεί νὰ εἶναι μιὰ θεβαιότης γιὰ τὴν δική του ὑπαρξί και φύσι. Ἡ διακήρυξις εἶναι ὀριστική και καθωρισμένη. Ἡ θεβαιότης δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ ἀναφέρεται στὴν ἀμесеη κατάστασι και ἔτσι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπείγεται, ἐνῶ τὸ ἐπείγον εἶναι μέρος τῆς οὐσίας τῆς διακηρύξεως. Ἡ χριστιανική διακήρυξις εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ἦλθε διὰ τοῦ Χριστοῦ και ἔσωσε τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι ἡ ἀγγελία γεγονότος, ἐνὸς γεγονότος παγκοσμίου σημασίας, ἀλλὰ με μιὰ ἀναφορὰ στὴν παρούσα ἀνθρώπινη κατάστασι. Δηλώνει πῶς ὁ Παντοδύναμος, ὁ Βασιλεὺς, ὁ Δημιουργὸς τῶν περάτων τῆς γῆς κατέδρασε στὴ γῆ σὰν ἄνθρωπος, πῶς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πέθανε γιὰ μᾶς και ἀνέστη ἐν δόξῃ και πῶς, ὑπακούοντας σ' αὐτὸ τὸ γεγονός, ὁ ἄνθρωπος σώζεται. Ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς εἶναι τελείως ἀπίστευτο, ἀλλὰ, ἐὰν αὐτὸ εἶναι ἀληθινὸ, τότε ὅλες οἱ γενικὲς θεωρίαι γιὰ τὴν ἐσχάτη Ἀλήθεια σμικρύνονται στὴν ἀσημαντότητα, ἀν ὄχι και στὴν μηδαμινότητα. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι πάνω ἀπὸ τίς ἐρωτήσεις, τὰ ὄνειρα, τίς ἐλπίδες, τίς γνώσεις και τίς συζητήσεις τῆς ἀνθρωπότητος, πάνω ἀπὸ τίς ἀξιολύπητες και ἀκαρπες προσπάθειαι νὰ κερδίσῃ τὴν εἰρήνην, τὴν καθαρότητα και τὸν στόχο τῆς, λάμπει ἕνα φῶς πού ποτὲ δὲν ξαναφάνηκε σὲ στεριά ἢ σὲ θάλασσα. Ἄν πράγματι συνέθῃ ἕνα τέτοιο γεγονός, τότε ἡ μακρόχρονη πανανθρώπινη ἀναζήτησις ἔπαυσε νὰ εἶναι ἀναζήτησις και ἡ σιγανὴ και θλιμμένη μουσική τῆς ἀνθρωπότητος μπορεί νὰ γίνῃ παιὰν θριάμβου.

Ἐκεῖνο πού διακηρύττει ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ὅτι ὑπῆρξε ἕνα ἀνθρώπινο πλᾶσμα, σ' ἕνα ὀρισμένο τόπο και χρόνο, πού ἔκαμε ὀρισμένα πράγματα, ἢ πού τοῦ συνέθῃσαν ὀρισμένα γεγονότα· ἀλλὰ ὅτι ὁ Θεὸς ὑπῆρχε μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἀνθρώπινο πλᾶσμα και ὅτι, διὰ μέσου ὧσων ἔκαμε και ὧσων τοῦ συνέθῃσαν, ὁ Θεὸς ἔσωσε τὸν ἄνθρωπο. Ἡ θεία παγκόσμια σημασία ὧλων αὐτῶν συνιστᾷ τὴν διακήρυξί τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ σημασία αὐτὴ ἀποτελεῖ τὰ «Τί» τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἄν ἀρνηθοῦμε αὐτὴ τὴν σημασία, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει νὰ διακηρύξῃ τίποτε ἄλλο. Ἄν δεχθοῦμε αὐτὴ τὴν σημασία, τότε δεχόμεθα ὅτι τὸ γεγονός ἐγίνε· και ἐὰν ἐγίνε τότε δεχόμεθα ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ κηρυχθῇ ἄσχετα με τὸ πόσες θρησκείαι ὑπάρχουν στὸν κόσμο. Ἡ συνειδητοποίησις τῆς παρουσίας και ἄλλων μεγάλων θρησκειῶν πρά-

γματι ἐξυπηρετεῖ τὴν Ἐκκλησία, διότι τὴν ἀναγκάζει νὰ ἐξετάξῃ τί εἶναι αὐτὸ πού θέλει νὰ κηρύξῃ. Ἐπισύρει τὴν προσοχή στὸ «Τί» τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Πρέπει ἐπίσης νὰ δοῦμε και ἀπὸ μιὰ ἄλλη πλευρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ὑπαρξίς και ἄλλων θρησκειῶν δὲ θίγει βασικά τὴν νομιμότητα τῆς Χριστιανικῆς Ἱεραποστολῆς. Ἐὰν αὐτοὶ πού ἀνακαλύπτουν τὴν ὑπαρξί ἄλλων θρησκειῶν παραπονοῦνται ὅτι αὐτὸ διαταράσσει τὴν προηγουμένη τους σκέψι, τότε τί πρέπει νὰ γίνῃ με ἐκείνους πού πρέπει διαρκῶς νὰ θεωροῦν ὡς δεδομένον αὐτὸ τὸ γεγονός; Οὔτε ὁ πατέρας μου, οὔτε ὁ πατέρας τῆς μητέρας μου ἀνεκάλυψαν τὴν ὑπαρξί τῶν μὴ χριστιανικῶν θρησκειῶν. Γεννήθηκαν μέσα σ' αὐτές. Οἱ θρησκείαι αὐτές δὲν παρουσιάστηκαν στὸν ὀρίζοντά μας σὰν ἕνα ξαφνικὸ και ἀπροσδόκητο φαινόμενο· εἶναι τὸ περιβάλλον μέσα σὸ ὅποιον γεννηθήκαμε. Ἐνας καθηγητῆς ἀπὸ μιὰ δυτικὴ χώρα μοῦ εἶπε κάποτε ὅτι ἐνῶ μπορούσε νὰ ὑπερασπισθῇ διανοητικῶς τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου μας, ἐν τούτοις εὔρισκε δύσκολο νὰ τὴν πιστέψῃ μέσα στὴν καρδιά του. «Ἄλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, τοῦ εἶπα, ἀκόμα και ἐὰν δὲν μπορούμε νὰ θροῦμε διανοητικὰ ἐπιχειρήματα γι' αὐτὸ, τὸ βρίσκουμε εὐκόλο νὰ τὸ πιστέψουμε μέσα στὴν καρδιά μας, γιατί ἂν δὲν τὸ πιστέψουμε, δὲν μπορούμε κἂν νὰ εἶμασθε Χριστιανοί». Ἡ παρουσία τῶν μὴ-χριστιανικῶν θρησκειῶν συντελεῖ μόνον νὰ ὀξύνῃ τὸ «Τί» τῆς χριστιανικῆς πίστεως στὰ μέρη ἐκεῖνα πού οἱ ἄνθρωποι ζοῦν ὅλη τους τὴν ζωὴν ἀνάμεσα στῆς θρησκείαις αὐτές.

Ἐὰν δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία γιὰ τὸ «Τί» τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τότε ἡ χριστιανικὴ Ἱεραποστολή δὲν εἶναι ἀπλῶς νόμιμη, ἀλλὰ μιὰ ἐπείγουσα ἀνάγκη. Ἡ κόρη τοῦ Karl Marx ὠμολόγησε κόποτε σὲ μιὰ φίλη τῆς ὅτι ποτὲ δὲν διδάχθηκε καμμιά θρησκεία και ποτὲ δὲν ἐθρήσκευε. «Ἀλλὰ, εἶπε, χθὲς βρῆκα μιὰ ὁμορφὴ προσευχή, πού θὰ ἤθελα πάρα πολὺ νὰ ἦταν ἀληθινή». «Και τί προσευχή εἶναι αὐτή;» ἐρωτήθηκε. Καὶ ἡ κόρη τοῦ Karl Marx ἄρχισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ γερμανικά: «Πάτερ ἡμῶν...». Αὐτὸς ὁ Θεὸς, πού ἀμφιβάλλουμε συχνὰ γιὰ τὴν ὑπαρξί του γιατί δὲν μπορούμε νὰ Τὸν συλλάβουμε, και ἂν ἀκόμα δὲν ὑπῆρχε, και μόνον ἂν μπορούσε νὰ ὀνομάζεται «Πατὴρ ἡμῶν» και μόνον αὐτὸ εἶναι μιὰ βαθύτατα παρήγορη σκέψις· ἀλλὰ τὸ ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ στὴ γῆ ἐν σχήματι ἀνθρώπου ὁ ὅποιος τὰς θλίψεις μας ἔφερε και τὰς ἀνομίας μας ἐβάστασε, και ἔσωσε τὸν ἄνθρωπο γιὰ πάντα, ὑπερβαίνει κάθε ἀνθρώπινη σύλληψι και φαντασία και δίνει σ' ὀλόκληρη τὴν ζωὴ μιὰ καινούργια ὄψι. «Ἐὰν πίστευα ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πέθανε γιὰ μένα, δὲν θὰ ἔγραφα οὔτε θὰ μιλοῦσα γιὰ τίποτε ἄλλο», εἶπε ὁ ἄθεος Lord Morley.

Ἡ ἀποστολή τοῦ εὐαγγελισμοῦ δὲν δόθηκε σ' ἓνα κόσμο χωρὶς καιμιά θρησκεία, ἀλλὰ ἐκεῖ πού ὑπῆρχαν πολλές· ἐκεῖ ὅπου ὁ Βούδδας εἶχε διδάξει πρὶν ἀπὸ 550 χρόνια καὶ ἐκεῖ πού ὁ Πλάτων εἶχε διδάξει πρὶν ἀπὸ 400 χρόνια. Ἐκεῖ ὅπου οἱ κυριώτερες Upanishands εἶχαν πρὸ πολλοῦ γραφῆ καὶ ὅπου ἡ Bhagavad Gita εἶχε γραφῆ ἐν ἐκτάσει πρὶν πάνω ἀπὸ 100 χρόνια. Τὸ εὐαγγέλιο πρέπει νὰ κηρυχθῆ ὄχι παρὰ τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἅγιοι Alvares, Acharias καὶ Maratha τραγούδησαν συγκινητικά, ἀλλὰ ἀκριβῶς ἐπειδὴ τραγούδησαν. Ἐνας τέτοιος κόσμος εἶναι ἄξιος νὰ σωθῆ.

Τὸ « πῶς »

Ἔργον τοῦ Ἱεραποστόλου εἶναι νὰ κηρύξῃ τὸ χριστιανικὸν μῆνυμα σὲ ἀνθρώπους ἄλλων θρησκειῶν. Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ ἔργο θὰ ἦταν περίεργο νὰ εισηγηθῆ κανεὶς ὅτι πρέπει νὰ ἀγνοήσωμε τίς θρησκείες, στίς ὁποῖες ἀνήκουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι. Ὅσοι εισηγοῦνται κάτι τέτοιο συνήθως παίρνουν ἀφορμὴ ἀπὸ τὰ λεγόμενα τοῦ C. F. Andrews, ὁ ὁποῖος πέρασε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ζωῆς του στίς Ἰνδίες, ὅτι δὲν κήρυττε σὲ Ἰνδοὺς ἀλλὰ σὲ ἀνθρώπους. Εἶναι ἀμφίβολο, λέγει, πόσοι Ἰνδοὶ γνωρίζουν τὸν Ἰνδουϊσμό τους· ἔτσι λοιπὸν γιατί νὰ μὴν ἀγνοήσωμε ὅτι εἶναι κληρονόμοι ἐνός Ἰνδουϊσμοῦ 3.000 ἐτῶν καὶ νὰ μὴ τούς μεταχειρισθῶμε ἀπλῶς ὡς ἄνθρώπους, ἔξω ἀπὸ κάθε θρησκεία καὶ ἀπὸ κάθε φιλοσοφικῆς προδιάθεσι καὶ προϋπόθεσι;

Με σβασμὸ στὴν μνήμη τοῦ μεγάλου καὶ ἀγαθοῦ ἀνδρός, μπορεῖ νὰ λεχθῆ ὅτι αὐτὸς δὲν ἐξέφρασε μιὰ ὠραία σκέψι, ἀλλὰ ἔκαμε ἓνα σφάλμα καὶ μάλιστα ἓνα μεγάλο σφάλμα. Οἱ ἄνθρωποι δὲν χρειάζεται νὰ διαβάξουν συστηματικὰς πραγματεῖες γιὰ νὰ ἀρῶνται τίς ἰδέες τους. Ὁ John Whale παραθέτει μιὰ πολὺ κατάλληλη παρῶδια:

«Ὁ Ἰησοῦς μὲ ἀγαπᾷ, τὸ ξέρω
γιατί μοῦ τὸ εἶπε ἡ μητέρα μου».

Οἱ ἄνθρωποι ἀποκοῦν τίς πεποιθήσεις των μὲ χίλιους διαφορετικοὺς τρόπους. Πολλοὶ Ἰνδοὶ μπορεῖ νὰ μὴ διαβάξουν Sankara καὶ Ramanuja ἀλλὰ πολλοὶ διαβάξουν τὴν Bhagavad Gita καὶ ξέρουν τίς ἱστορίες τῆς Purana. Πολλοὶ Βουδδισταὶ μπορεῖ νὰ μὴν διαβάξουν τοὺς Pitakas, ἀλλὰ ξέρουν τίς ἱστορίες τῶν Jataka καὶ συχνὰ ἀκοῦν τίς ψαλμωδίες τῶν Pirith σὲ διάφορες τελετές. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἔζησαν μέσα στὰ Ἰνδουϊστικά ἢ Βουδδιστικά δόγματα καὶ λατρεῖες καὶ στὸ γενικὸ περιβάλλον πού δημιουργήθηκε ἀπ' αὐτὲς τίς θρησκείες. Δὲν εἶναι καθόλου ρεαλιστικὸ νὰ σκεφθῶμε ὅτι ὅλα αὐτὰ δὲν ἐπηρέασαν τίς πεποιθήσεις τους καὶ τίς ἀρχές τους. Ὅλα αὐτὰ μορφοποιοῦν τὴν θέλησι καὶ σχηματι-

ζουν τὴν προσωπικότητά τους. Ἄν πιστεύουμε ὅτι μποροῦμε νὰ ἀποσπάσωμε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τίς πεποιθήσεις καὶ τίς ἀρχές του, εἶναι ὡς νὰ πιστεύουμε ὅτι μποροῦμε νὰ τὸν ἀποσπάσωμε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν προσωπικότητά του.

Οὔτε πάλι θὰ ἦταν ρεαλιστικὸ νὰ σμικρύνουμε τὸν ρόλο πού ἔπαιξαν οἱ κλασσικοὶ συγγραφεῖς καὶ τὰ κλασσικὰ συστήματά τους στίς πεποιθήσεις τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι σὲ ὁποιοδήποτε περιβάλλον ὁ κάθε ἄνθρωπος πλάθει τὸν δικὸ του τύπο θρησκείας. Τὰ κλασσικὰ συγγράμματα μελετῶνται μόνον ἀπὸ λίγους καὶ ἴσως καὶ νὰ προορίζονται μόνον γιὰ λίγους. Ἀλλὰ τὰ κυριώτερα διδάγματα τους κατασταλάζουν μέσα στὴν θρησκευτικὴ καὶ πνευματικὴ κληρονομία τῶν φυλῶν καὶ τῶν ἐθνῶν. Μπορεῖ νὰ τροποποιοῦνται καὶ νὰ προσαρμόζονται κατὰ πολλοὺς διαφορετικοὺς τρόπους, ἀλλὰ ἔχουν τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τὸ δῶρο τῆς οὐσιαστικῆς ἀντοχῆς. Στὴν πράξι, τὰ κλασσικὰ συστήματα κατορθῶνουν νὰ ζοῦν ὄχι σὲ βιβλία πού δὲν διαβάξονται ἀλλὰ σὲ ἀνθρώπους, πού συνήθως δὲν τὰ διαβάξουν.

Μπορεῖ φυσικὰ νὰ συμβῆ ὥστε ἄνθρωποι πού ζοῦν σ' ἓνα Ἰνδουϊστικὸ περιβάλλον νὰ εἶναι ἄνθρωποι χωρὶς πίστι. Ἀλλὰ ἡ ἀπιστία εἶναι συνήθως τὸ ἀντίθετο τῆς πίστεως καὶ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν πίστι. Ἡ ἀπιστία στὸ Ἰνδουϊστικὸ περιβάλλον εἶναι συνήθως Ἰνδουϊστικὴ ἀπιστία. Ἐνας Ἰνδουϊστὴς ἐγκαταλείπει τὴν πίστι του καὶ ἐπιστρέφει στὴν ἀστρολογία (πού εἶναι ἡ ἐπιστημολογία τοῦ Karma) γιὰ νὰ ὁδηγήσῃ τὴν ζωὴ του. Ὅταν ὁ Gautama Buddha ἀπέριψε τὴν πίστι τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ, υἱοθέτησε τὸ ἀντίθετό της, τὴν ἀπιστία τῆς πίστεως αὐτῆς. Ὁ Βουδδισμὸς (ὁ ἀρχικὸς Βουδδισμὸς) εἶναι ἀκατανόητος χωρὶς τὸν Ἰνδουϊσμό.

Ἐνας διάσημος συγγραφεὺς μᾶς εἶπε τελευταίως ὅτι ὁ Θεὸς προπορεύεται ἡμῶν στὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ. Μὲ κανένα τρόπο δὲν μποροῦμε νὰ φαντασθῶμε ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους εἶναι μικρότερο ἀπὸ τὸ δικὸ μας· ἀλλὰ εἶδαμε ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποσπάσωμε ἓναν ἄνθρωπο ἀπὸ τίς ἰδέες του καὶ τίς πεποιθήσεις του καὶ νὰ τὸν μεταχειρισθῶμε ὡς ἐντελῶς ἄσχετο μὲ αὐτὲς. Ἐὰν τὸ προβάδισμα τοῦ Θεοῦ σημαίνει ὅτι, παρ' ὅλες τίς προκαταλήψεις καὶ φαντασιώσεις τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Θεὸς ἐξακολουθεῖ νὰ θέλῃ νὰ τὸν σώσῃ, τότε αὐτὸ τὸ προβάδισμα εἶναι ἀληθινὸ πέρα ἀπὸ κάθε σκιὰ ἀμφιβολίας. Ἀλλὰ ἐὰν τὸ προβάδισμα τοῦ Θεοῦ σημαίνει ὅτι οἱ προκαταλήψεις καὶ φαντασιώσεις τοῦ ἀνθρώπου σκιαζοῦν τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ τότε αὐτὸ τὸ προβάδισμα εἶναι ἐντελῶς ἀπαράδεκτο.

Τὸ ἔργο τοῦ Χριστιανοῦ Ἱεραποστόλου ἀναφέρεται στὴν Κ. Διαθήκη μὲ τὴν λέξι «κηρύ-

σειν» πού σημαίνει «διακηρύσσειν» ἢ «ἀναγγέλλειν». Ἄλλὰ μιὰ διακηρύξις πάνω σέ ὀρισμένα θέματα καί σέ ὀρισμένα περιβάλλοντα δέν μπορεῖ νά εἶναι μιὰ στιγμιαία πράξι. Πρέπει νά συνεπάγεται μιὰ πρόοδο. Βλέπουμε ὅτι ἡ διακήρυξις τῶν Εὐαγγελιστῶν τῆς Κ. Διαθήκης συνεπάγεται πράγματι αὐτή τήν πρόοδο.

Σήμερα μᾶς ζητεῖται νά ἀρχίσουμε ἕνα Διάλογο. Ἴσως τὸ κήρυγμα ἔχει μιὰ πολὺ δογματική ἔννοια, αὐτοπεπεισμένη καί ἀνεπεικῆ. Ἄλλὰ ὅμως ὁ σκοπὸς καί ἡ μέθοδος τοῦ διαλόγου εἶναι ὅμοια μὲ τὸν σκοπὸ καί τήν μέθοδο τοῦ κηρύγματος. Τὸ κήρυγμα μπορεῖ νά φαίνεται σάν μονόλογος, ἀλλὰ οὐσιαστικῶς εἶναι διάλογος. Μπορεῖ οἱ ἀκροαταὶ νά μὴν ἀπαντοῦν, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον πρόκειται νά πειθοῦν, πρέπει νά ἀντιμετωπίσουμε καί νά ἀπαντήσουμε στίς μύχιες ἀντιρρήσεις των.

Ἕνας διάλογος εἶναι πολὺ διαφορετικὸς ἀπὸ μιὰ συζήτηση. Τὰ κλασσικὰ παραδείγματα διαλόγων εὐρίσκονται στὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος· τὰ παραδείγματα συζητήσεως στὴ «Ζωὴ τοῦ Johnson» τοῦ Boswell. Δέν ὑπάρχει σταθερὸς σκοπὸς στὴ συζήτηση οὔτε σταθερὰ θέματα. Μπορεῖ ὁ Johnson νά εἶναι τὸ κέντρικόν πρόσωπο, μπορεῖ νά ἔχη δυνατὲς γνώμες γιὰ ἐπὶ μέρους θέματα καί μπορεῖ νά θέλῃ νά τὰ προβάλῃ. Ἄλλὰ ἡ συζήτηση δέν γίνεται ἔτσι ὥστε ὁ Johnson νά μπορῇ νά μᾶς προβάλῃ τίς γνώμες του. Ἀρχίζει συμπτωματικὰ ἀπὸ ἕνα θέμα καί περιστρέφεται ἀθέβαια γύρω ἀπὸ μιὰ ποικιλία θεμάτων, πάνω στὰ ὁποῖα κανεὶς δέν μπορεῖ νά ἔχη ὀριστική γνώμη. Πράγματι ἔχουμε ἀκούσει ὅτι ὁ Johnson συχνὰ ἀρχίζε μὲ διαφορὲς εἰσαγωγικὲς φράσεις, ὥστε νά μπορῇ, στὴ συνέχεια, νά ἀποφασίσῃ ποιά πλευρὰ τοῦ θέματος ἔπρεπε νά τονίσῃ. Ἄλλὰ στὸν Πλάτωνα, καθὼς προχωρεῖ τὸ κείμενο, μὲ τὴν βοήθεια ἐρωτήσεων καί ἀπαντήσεων, ὁ Σωκράτης οἰκοδομεῖ τὰ ἐπιχειρήματά του.

Οἱ διάλογοι, ἀκόμα καί πάνω στὸ ἴδιο θέμα ποικίλουν ἀνάλογα μὲ τοὺς ἀνθρώπους καί μὲ τίς ἐποχές. Ὅσοι ζοῦν σὲ μεταγενέστερες ἐποχὲς μποροῦν νά ἔχουν πλατύτερη γνώσι ἀπὸ ὅσους ἔζησαν σὲ προγενέστερες ἐποχές. Ἔτσι, στὸν διάλογο πού ἀπαιτεῖται τώρα γιὰ νά παρυσιασθῇ τὸ Εὐαγγέλιο, ἡ γνώσις τῶν ἄλλων θρησκειῶν, πού πλάτυνε στοὺς καιροὺς μας, θὰ μᾶς βοηθήσῃ ἀρκετά. Πράγματι οἱ Χριστιανοὶ ἱεραπόστολοι, πού βοήθησαν στὴν ἀποκάλυψι αὐτῶν τῶν θρησκειῶν, τὸ ἔκαμαν, διότι πίστευαν ὅτι μιὰ τέτοια γνώσις θὰ ἦταν χρήσιμη. Τὸ βασικὸ πρότυπο ἐνὸς διαλόγου παραμένει τὸ ἴδιο. Ἄλλὰ σὲ κάθε στάδιο ἡ γνώσις τοῦ βᾶθους καί τοῦ περιβάλλοντος ἐνὸς προσώπου, εἶναι πολὺ βοηθητική.

Σ' ἕνα διάλογο ἀρχίζει κανεὶς μὲ μιὰ συμφωνία. Στους λόγους του πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὁ

Ἀπόστολος Παῦλος ἀρχίζει μὲ τὴν διαθέκη τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν Ἰσραὴλ καί τὴν ὑπόσχεσί Του γιὰ ἕνα Μεσσία. Στὸν λόγο του πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἀρχίζει μὲ τὴν κοινὴ ἀνθρωπίνῃ ἀναζήτησι. Ὄταν ὁ Παῦλιος ἐκήρυττε στὴν ἀρχαία Βρετανία μπροστὰ στὸν Βασιλέα Edwin καί τοὺς ἀρχηγούς του, προφανῶς ἀρχισε μὲ τὸ κοινὸ ἀνθρώπινο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν μέλλουσα ζωὴ. Στὸ διάλογο, ἡ γνώσις τοῦ θρησκευτικοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἄλλου προσώπου θὰ μᾶς διδάξῃ πὺ ἀκριβῶς θὰ ἔπρεπε νά βασισθῇ ἡ συμφωνία. Ἄλλὰ πάντοτε πρέπει νά εἶναι ἕνα αἴτημα κοινὸ καί ἀπὸ τὰ δύο μέρη.

Ἄλλὰ, νά σταματήσουμε στὴν ἀρχικὴ αὐτὴ συμφωνία, σημαίνει νά ἐξαλείψωμε τὸν διάλογο καί νά ζήσουμε μὲ τὴν αὐταπάτη ὅτι δέν ὑπάρχουν διαφορίες. Οἱ διαφορίες ὅπωςδήποτε ὑπάρχουν καί ἀπὸ κεὶ προέρχεται καί ἡ ἀνάγκη τοῦ διαλόγου. Οἱ διαφορίες πρέπει νά ἀντιμετωπισθοῦν καί ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ γνώσις τῶν ἄλλων θρησκειῶν, τόσο αὐξάνει καί ἡ γνώσις τῆς πραγματικῆς φύσεως αὐτῶν τῶν διαφοριῶν. Ἡ διαφορία μας μὲ τὴν θέσι τοῦ Ἰσλάμ διαφέρει ἀπὸ τὴν διαφορία μας μὲ ἕνα Ἰνδὸ Advaitin καί ἡ διαφορία μας μὲ ἕνα Advaitin ἀπὸ αὐτὴν μὲ ἕνα Ἰνδὸ Θεϊστήν. Μπορεῖ νά διαπιστώσουμε ὅτι ἡ συμφωνία μὲ ἕνα Θεϊστὴ Ἰνδὸ ἢ ἕνα Μουσουλμάνο θὰ εἶναι ἡ βάση γιὰ τὴν διαφορία μας μὲ ἕνα Βουδδιστὴ.

Ἄλλὰ, νά σταματήσουμε στίς διαφορίες σημαίνει νά χάσωμε τὴν πίστι μας στὴν δυνατότητα τῆς Ἱεραποστολῆς. Τὸ βῆμα ἀπὸ τὸ στάδιο τῆς διαφορίας μέχρι τὸ στάδιο τῆς τελικῆς συμφωνίας εἶναι τὸ σπουδαιότερο βῆμα σ' ἕνα διάλογο καί ἡ σπουδαιότερη πράξις τοῦ εὐαγγελισμοῦ εἶναι νά πείσωμε τὸν ἀνθρώπο μὲ τίς τόσο διαφορετικὲς ἀπόψεις ἀπὸ τίς δικές μας, ὅτι ἡ προσφορά τοῦ Θεοῦ ἔγινε ἐπίσης καί γι' αὐτόν. Ἐφ' ὅσον ὅλοι οἱ ἀνθρώποι ἀνήκουν στὸν Θεὸ καί ἐφ' ὅσον ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ εὐαγγελισμὸς ὅλων τῶν ἀνθρώπων, αὐτὸ τὸ ὄμμα πρέπει νά γίνῃ. Ἄλλὰ τὸ βῆμα ἀπὸ τὴν διαφορία ὡς τὴν τελικὴ συμφωνία πρέπει σὲ κάθε περίπτωσι νά προέλθῃ ἀπὸ τίς λεπτομέρει-ακὲς διαφορίες πού ἀντιμετωπίσαμε στὴ συγκεκριμένη περίπτωσι καί γι' αὐτὸ δέν μπορεῖ νά εἶναι τὸ ἴδιο σὲ ὅλες τίς περιπτώσεις. Μερικὲς φορὲς αὐτὸ εἶναι ἕνα ἐπιχείρημα πού φέρνει τὸν εὐαγγελιστὴ στὸ τελικὸ στάδιο. Ἄλλοτε εἶναι ὁ χαρακτήρας καί ἡ εἰλικρινεία του, ἄλλοτε πάλι εἶναι ἕνα ἀπροσδόκητο γεγονός ἢ μιὰ εὐκαιρία. Ἄλλὰ, ἐὰν ὁ εὐαγγελιστὴς εἶναι ὁ ἴδιος πεπεισμένος γιὰ τὴν ἀλήθεια καί τὴν ἐπείγουσα ἀνάγκη τοῦ μηνύματός του, τότε θὰ βρῇ τὸν Θεὸ νά ἐργάζεται μαζί του καί νά τὸν ὀδηγῇ ὡς τὴν τελικὴ λύσι. Γιατί ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος πού τελικὰ ὀδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς Ἐαυτόν.

SABATHY KULANDRAN

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΛΟ ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΟ

Ἐκ τῆς διήμερου ἱεραποστολικῆς περιοδείας στὴ ζούγκλα τοῦ Ν. Μεξικῶ.
Προετοιμασία γιὰ τὴ διανυκτέρευσι στὸ ὑπαιθρο.

Γιασοκιντε-λά 19 Ἰανουαρίου 1964

Ἀδέλφια μου,

Τὸ Γιασοκιντε-λά, ἀπ' ὅπου σᾶς γράφω, εἶναι μιὰ καταπράσινη κοιλάδα κοντὰ στὸ χεῖλος τῆς ζούγκλας τοῦ Ν. Μεξικῶ. Ἐδῶ ἀπὸ χρόνια γίνεται μιὰ ἐνδιαφέρουσα ἐκπαίδευσις γιὰ ὅσους σκοπεύουν νὰ ἐργασθοῦν ἱεραποστολικά, μεταφράζοντας τὸ Ἐδαγγέλιο σὲ γλῶσσες καὶ διαλέκτους ποὺ δὲν τὸ ἔχουν, —καὶ ὑπάρχουν ἀκόμη πάνω ἀπὸ 1500 τέτοιες, ἐν μέσῳ 20ῶ αἰῶνι μ.Χ.. Στὸ Μεξικὸ ἄκουσα γιὰ πρώτη φορὰ γι' αὐτὴν τὴν προσπάθεια τῶν «Wicliffs Bible Translators» καὶ ἀπεφάσισα νὰ τὴν δῶ ἀπὸ κοντὰ. Χρειάσθησαν 28 συνολικῶς ὥρες μὲ αὐτοκίνητο, διασχίζοντας πανύψηλες ὄροσειρές καὶ τροπικὲς ζῶνες καὶ 40 λεπτά μὲ τὸ μικρὸ ἀεροπλάνο τῆς Ἱεραποστολῆς, γιὰ νὰ φθάσω. Καὶ ἂς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ πῶ ὅτι δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστο νὰ ταξιδεύης μὲ τὰ μεξικανικὰ αὐτοκίνητα. Τὰ παράθυρά τους εἶναι χρωματισμένα μὲ βαθὸ μπλὲ ἢ κόκκινο, ποὺ σὲ κατακουράζει, ὅταν προσπαθῆς νὰ κοιτάξης ἔξω. Σὲ ἐξαντλεῖ δὲ πραγματικά, ὅταν ταξιδεύης μισοἄρρωστος.

Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι δὲν μετάνιωσα καθόλου γι' αὐτὸ τὸν κόπο. Τὸ πρόγραμμα, ἢ ὅλη ἀτμόσφαιρα τῆς «κατασκηνώσεως», εἶναι πολὺ ἐνδιαφέροντα. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια δὲν πρόκειται περὶ κατασκηνώσεως, ὅπως ἐμεῖς συνήθως ἐννοοῦμε. Εἶναι ἓνα μικρὸ χωριὸ μὲ σπῖτια σὰν τῶν Ἰνδιάνων, ποὺ κατοικοῦν σὲ μικρὲς ὁμάδες στὴν κοιλάδα, (καμωμένα ἀπὸ λεπτοὺς κορμούς δένδρων, λάσπη καὶ χόρτα). Σκοπὸς εἶναι νὰ προσφέρῃ μιὰ μεταβατικὴ περίοδο προσαρμο-

γῆς σὲ ὅσους σκέπτονται νὰ ἐργασθοῦν σὲ πρωτόγονες φυλὲς μὲ τὴν βοήθεια πεπειραμένων ἱεραποστόλων καὶ μιὰ εὐρύτερη συντροφιά.

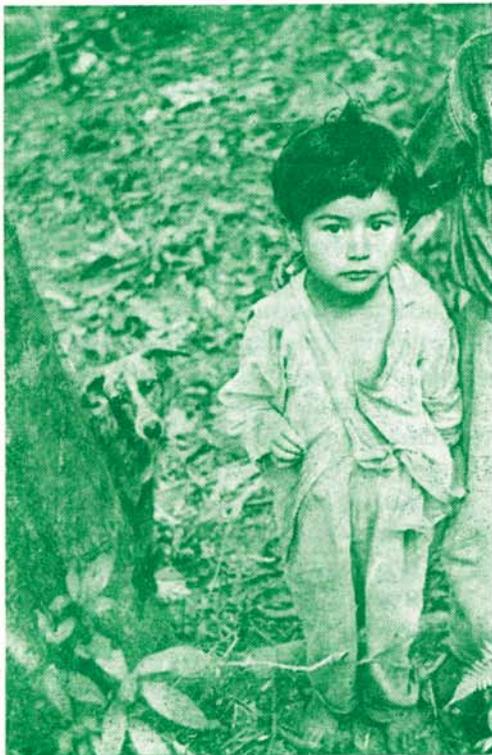
Ἡ προσαρμογὴ εἶναι σταδιακὴ. Στὴν πρώτη περίοδο, ποὺ διαρκεῖ 6 ἑβδομάδες, προπαρασκευάζονται γιὰ μιὰ πιὸ δύσκολη ζωὴ σὲ πρωτόγονες συνθήκες: Προσανατολισμὸς στὴ ζούγκλα, ταξίδι σὲ μονοπάτια ἢ στὸ ποτάμι μὲ κανὼ, πρωτοβουλία, ὑπερνήκησις τοῦ φόβου τοῦ ἀγνώστου, γαλήνια ἐμπιστοσύνη στὴν προστασία τοῦ Θεοῦ. Ἀποδοχὴ τοῦ ἀπροβλέπτου, ὑπερνήκησις τῶν δυσκολιῶν. Ἐκπαίδευσις σὲ διάφορα τεχνικὰ ζητήματα: ξυλουργικά, μηχανικά, χρῆσι ὕλικου ποὺ μεταχειρίζονται οἱ ἰθαγενεῖς, μαγειρικὴ. Μαθήματα ἱατρικῆς μὲ προοπτικὴ τροπικὰ κλίματα καὶ ἀντίστοιχες ἀσθένειες. Μαθήματα προσανατολισμοῦ σὲ πρωτόγονους πολιτισμοὺς καὶ γλῶσσες, γενικώτερη πνευματικὴ ἀγωγή.

Στὴ δευτέρη περίοδο οἱ ἐκπαιδευόμενοι πηγαίνουν σὲ μιὰ ἄλλη κοιλάδα (8 ὥρες πορεία), ὅπου καὶ ἐγκαθίστανται ἀνὰ δύο ἢ κατὰ οἰκογένειες σὲ μέρη ποὺ κανεὶς ποτὲ δὲν κατοίκησε. Ἐδῶ πιά κτίζουν μόνοι τους τὸ καταφύγιό τους φροντίζοντες γιὰ τὴν συντήρησί τους καὶ ἔχοντες διάφορες εὐκαιρίες γιὰ νὰ ἀσκηθοῦν σὲ προβλήματα ἐπιβιώσεως καὶ ἱεραποστολικῆς ἐργασίας σὲ μικροὺς συνοικισμοὺς ἰθαγενῶν, ποὺ εἶναι σκορπισμένοι στὴ μεγάλη κοιλάδα. Σ' αὐτὲς τὶς συνθήκες μένουν συνολικῶς ἄλλες 6 ἑβδομάδες. Περισσότερες λεπτομέρειες ἐλπίζω νὰ μπορέσω νὰ σᾶς πῶ, καὶ νὰ σᾶς δείξω, ὅταν μὲ τὸ καλὸ συνατηθοῦμε. Π. χ. τὴν προχθεσινὴ μας διανυκτέρευσι στὴ ζούγκλα σὲ εἰδικὲς κούνιες, τὴν ἐπίσκεψι σ' ἓνα μικρὸ χωριὸ, γιὰ νὰ μελετήσουμε τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους

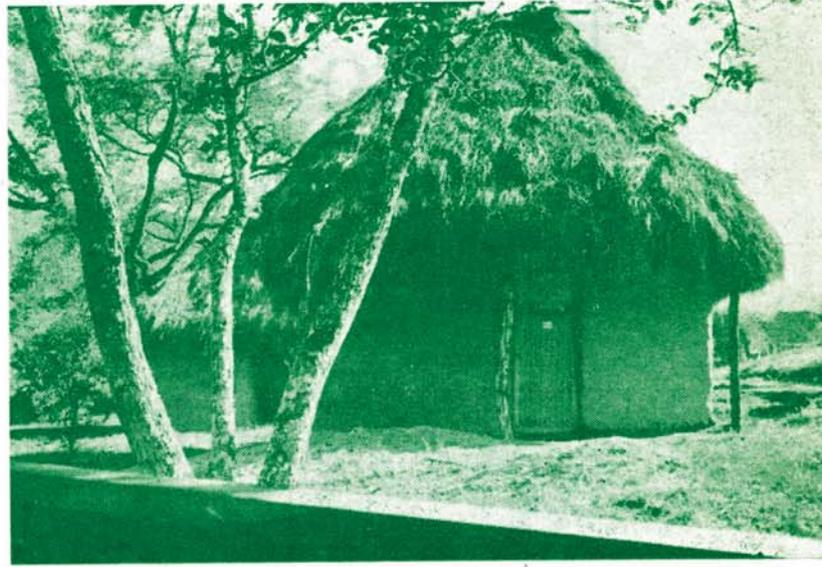
και να εξακριβώσουμε πώς λένε μερικά αντικείμενα κλπ.

Ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ παρουσιάζει γιὰ μᾶς ἕνα πολλαπλὸ ἐνδιαφέρον. Εἶναι μιὰ ἐδκαιρία νὰ δοῦμε πὼς ἐργάζονται καὶ πὼς προπαρασκευάζονται ἄλλοι ἀδελφοί μας γιὰ μιὰ συστηματικὴ πνευματικὴ δουλειά. Νὰ μελετήσουμε τὴν πείρα καὶ τὴν νοοτροπία τους, νὰ δοῦμε πὼς ἐργάζεται ὁ Θεὸς στὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, πὼς τοὺς καλεῖ σὲ ὠρισμένες πρωτοποριακὰς δυσκολὰς ἀποστολὰς, πὼς τοὺς χρησιμοποιεῖ. Ἡ ὅλη ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἐδῶ εἶναι μιὰ πείρα πολὺτιμη. Ἰδιαίτερα θὰ ἤθελα νὰ σημειώσω τὴν βαθειὰ ἐντύπωσι πὸν μοῦ ἄφησε ἡ γνωριμία μου μὲ μερικὰς νεοῖδροντες οἰκογένειες. Αὐτὴ ἡ σταθερὴ ἀπόφασις, ἡ ἤρεμη ἐμπιστοσύνη στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ τίς μελλοντικὰς δυσκολίες, τίς... τωρινὰς. Θυμῆθηκα μερικὰς δικὰς μας «χριστιανικὰς οἰκογένειες» μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν τοὺς ἀτολμία καὶ ἀστικότητα καὶ πόνεσα, πόνεσα ἰδιόμορφα.

Ἐπολογίζω νὰ μείνω ἐδῶ ἀκόμη δυὸ ἐβδομάδες (ἂν μοῦ τὸ ἐπιτρέψῃ τὸ δόντι μου, πὸν τώρα βρῆκε νὰ μὲ ἐνοχλήσῃ). Τὴν ἐπομένην ἐβδομάδα θὰ κάνω μιὰ βιβλικὴ μελέτη καὶ δυὸ ὁμιλίαι γιὰ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἱεραποστολικὴν δρασί τῆς Βυζαντινῆς. Τὸ ἄσχημο εἶναι ὅτι δὲν ἔχω μαζί μου σημειώσεις καὶ πρέπει νὰ μιλῶ ἀπὸ στίβους ἀγγλικά. Στῆ-

Μὲ ἀπορία καὶ προσδοκία ὑποδέχονται οἱ μικροὶ Μεξικανοὶ τὴν Ἱεραποστολικὴν οὐμάδα.

Ἡ κατοικία μᾶς οἰκογενείας κατασκηνωτῶν.

ρίζομαι στὶς προσευχὰς σας, πὸν νοιώθω ὅτι μὲ συνοδεύουν σ' ὅλο αὐτὸ τὸ ἀνιχνευτικὸ ταξίδι. Στὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος θὰ μπορέσω, ἂν θέλει ὁ Θεός, νὰ ἐπισκεφθῶ μιὰ φυλὴ πὸν πρόσφατα μόλις δέχθηκε τὸ Ἐδαγγέλιο. Ζοῦν στὴν καρδιά τῆς ζούγκλας μιὰμιση μὲρα δρόμο ἀπὸ δῶ. Ἐλπίζω ὕστερα ἀπὸ μερικὰ χρόνια, ἂν κανεὶς κληθῇ νὰ μιλήσῃ γιὰ Ἱεραποστολικὴν δρασί τῆς Ὁρθόδοξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, νὰ μὴν χρειασθῇ νὰ καταγύγῃ πάλι στὶς βυζαντινὰς Ἱεραποστολὰς...

Τὸ χρέος μὲς στὴν σημερινὴ πνευματικὴ ζύμωσι καὶ ἀναζήτησι εἶναι ἀνυπολόγιστο. «Ὁ λόγος εἶναι ὑπὸ τὸ μῶδιον» ξεχασμένος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Θὰ χρειασθῇ ὁμως δουλειὰ ἐντατικὴ, ἐπίμονη, γιὰ νὰ ἀνταποκριθῶμε στὶς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν. Μιὰ δουλειὰ, πὸν καθημερινὰ θὰ ἀρχίζει ἀπὸ μέσα μας. Γιὰ νὰ μπορῇ ὁ Κύριος νὰ μᾶς χρησιμοποιῇ σὰν συνεργοὺς του. «Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες». «Θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν Χριστὸς Ἰησοῦς». «Ἐκαστος βλεπέτω πὼς ἐποικοδομεῖ».

Παρακαλῶ, ἀδελφοί μου, καὶ πάλι μὴ παραλείπετε καθημερινὰ—πολλάκις τῆς ἡμέρας— νὰ ζητᾶτε ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ ὠριμάξῃ στὶς καρδιὰς ὄλων μας τοὺς καρπούς του: τὴν ἀγάπην, τὴν χαρὰν, τὴν εἰρήνην, τὴν μακροθυμίαν, τὴν χρηστότητα, τὴν ἀγαθοσύνην, τὴν πραότητα καὶ τὴν ἐγκράτειαν, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ «περιπατήσωμεν ἀξίως τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθημεν».

Ὁ Κύριος ἅς μᾶς σκεπάξῃ μὲ τὴν χάριν Του.

Α.Γ.Γ.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΣ

ΚΑΙ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ

Δ' (τελευταίον)

Ἡ ἀρχὴ τῆς οἰκουμενικότητος εἰς τὴν ἐποχὴν μας.

« Tout nationalisme religieux est essentiellement et reellement une heresie sur l' Eglise » (1).

Οἱ σύγχρονοι μεγάλοι Θεολόγοι τῆς Ρωσικῆς διασπορᾶς διδάσκουν, ὅτι ὁ ρόλος τῶν δύο θείων προσώπων, τῶν ἀποσταλέτων ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, δὲν εἶναι ὁ αὐτός, καίτοι ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπληροῦν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ αὐτὸ ἔργον: Δημιουργοῦν τὴν Ἐκκλησίαν ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐπέρχεται ἢ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἔνωσις καὶ σωτηρία. Ἡ Ἐκκλησία, λοιπόν, εἶναι ἔργον τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησιολογία στηριζομένη εἰς τὴν Χριστολογία καὶ τὴν Πνευματολογία ἔχει ἐν διπλοῦν θεμέλιον. Κατὰ ταῦτα ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλησία, ἂν καὶ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ὑπάρχει ἐντὸς τοῦ κόσμου καὶ διὰ τὸν κόσμον.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλησιολογία δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν θείαν ἐνσάρκωσιν τοῦ πρώτου Σπηλαίου, ἀλλὰ φθάνει καὶ ὀλοκληροῦται εἰς τὸ «ὑπερφῶν» τῆς Πεντηκοστῆς καὶ, ἔτι περισσοτέρου, μέχρι αὐτοῦ τοῦ σπηλαίου τῆς Πατριακῆς Ἀποκαλύψεως. Τοῦτο ἔκαμεν τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας νὰ μὴν ἀρκοῦνται εἰς τὴν κατὰ τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους διατύπωσιν τῶν θείων δογμάτων, ἀλλὰ νὰ θεσπίζου καὶ τοὺς ἱερὰς κανόνας, διὰ τὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐπιγείου ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν ἐκ τῶν ἀνωτέρω καὶ ἐκ τῶν προηγουμένων ἀρθρῶν συναγομένον ὅτι ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀκολουθοῦσα πιστῶς τὴν Βιβλικήν, Πατερικὴν καὶ καθόλου ἐκκλησιαστικὴν Παράδοσιν καὶ μάλιστα τὸ δόγμα τῆς Χαλκηδόνος, διδάσκει πάντοτε οὐχὶ μόνον τὰς ἀτραποὺς τῶν μυστικῶν τοῦ Πνεύματος ἀναβάσεων, ἀλλὰ καὶ τὰς πρακτικὰς καὶ ἱεραποστολικὰς μεθόδους διὰ τὴν θέωσιν, εἰρήνευσιν καὶ ἀγιοποίησιν τοῦ «σύμπαντος κόσμου». Μαζῆ δὲ μετὰ τὴν διδασκαλίαν ἐκλήθη πάντοτε, ἰδιαιτέρως εἰς τὴν ἐποχὴν μας, εἰς τὴν πραγματοποίησιν ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ θείου σχεδίου. Βεβαίως ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν τονίζει ἰδιαιτέρως τὸν ἐπίγειον χαρακτῆρα τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας. Δὲν ὑποτιμᾷ τὴν Θεολογίαν τῶν ἐπι-

γείων πραγματικότητων, ἀλλὰ ἀγαπᾷ τὴν σωπὴν. Δὲν εὐχαριστεῖται ἀπὸ τοὺς ἀριθμοὺς, τὰς στατιστικὰς καὶ τὰς ἐξωτερικὰς ἐντυπώσεις. Ταῦτα θεωρεῖ ὡς συμβατικὰ καὶ ἐνδιαφέρεται μόνον διὰ τὴν ἐνότητα τῶν γλωσσῶν τῆς Πεντηκοστῆς, τὴν ἐνότητα τῶν τοῦ Πνεύματος χαρισμάτων. Τοῦτο ὠδήγησεν εἰς ἀστόχους καὶ ἐπιπολαίας κρίσεις ὠρισμένους ἐκ τῶν σημερινῶν ἑτεροδόξων θεολόγων, ὁμιλοῦντων διὰ μίαν «λειτουργικὴν Ὄρθοδοξίαν» ἢ δι' ἓνα «ὑπέρχρονον μυστικισμόν», ξένον πρὸς τὸν ἱεραποστολικὸν χαρακτῆρα τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, τὸ νόημα τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἱστορίας. Ἐφ' ὅσον λέγουσι λέγει ἓνας Teillard du Chardin ἐκ τῶν κόλπων τῆς Ὄρθοδοξίας, ὠδηγεῖται αὕτη εἰς τὸ δειλὸν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς.

Δὲν θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰς ἀνωτέρω ἀβασανίστους κατηγορίας, διότι δὲν εἶναι τοῦτο τὸ θέμα τοῦ παρόντος ἀρθροῦ. Σημειώομεν μόνον, ὅτι οὐδόπως ξενίζου ἡμᾶς αἱ σκέψεις αὗται προερχόμεναι ἐξ ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐλαμβάνου τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὡς «Societe», ἢ «Congregation» ἢ ἀγνοοῦν τὴν ὑψηλὴν περὶ τοῦ μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ Ὄρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν².

Ἴσως ὁμως οἱ κριταὶ νὰ εἶναι κάπως δεδικαιολογημένοι, βλέποντες ὅτι παρὰ τοὺς πολυτίμους θησαυροὺς τῆς Ὄρθοδόξου Παραδόσεως καὶ τὸ ἄσπιλον καὶ ἀμώμητον τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας ὑπάρχει μία «τραγικὴ διαίρεσις» ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦ ὑπερεθνισμοῦ καὶ τῆς παγκοσμιότητος τῆς Ὄρθοδοξίας. Βεβαίως ὁ ἐθνικισμὸς εἶναι φυσικόν τι κακὸν ἐρριζωμένον ὡς παράσιτον εἰς τὴν πεπτωκυῖαν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν ἔλειψε οὐδέποτε ἀπὸ καμμίαν Ἐκκλησίαν. Οὕτω ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντινοῦ χώρου, τὰς μονοφυσικὰς τοιαύτας, τὸν Σλαβικὸν μεσσιανισμόν, τὸν Γαλλικανισμόν τοῦ Bossuet, τὸν Γερμανικὸν ἐθνικισμόν τῶν προτεσταντῶν ἡγεμόνων, μέχρι τὸν λατινισμόν τῆς σημερινῆς Curiae. Ὁ ἐθνικισμὸς, λοιπόν, εἶναι ἡ τραγωδία καθὲς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τοῦτο τόσον πολὺ κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς

1. A. Schmemmann, «La Primauté de Pierre dans l' Eglise Orthodoxe» p. 148, ed. Delachaux et Niestlé.

2. See important study by Fr. G. Florovsky «Le corps du Christ vivant» in «La Sante Eglise Universelle» ed. Delachaux et Niestlé, Paris 1948.

γνησίας παραδόσεως τοῦ ἀδιαιρέτου Χριστιανισμοῦ. Τοῦτο ἀναγκάζει τοὺς σημερινούς ὀρθόδοξους ιεραποστόλους, οἱ ὅποιοι ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἰδρυσιν νέων ὀρθόδοξων φυτειῶν ἐντὸς τῆς μαύρης Ἡπείρου καὶ τῆς Ἀσίας νὰ θεμελιώσουν τὰς βάσεις τῆς ιεραποστολικῆς μαρτυρίας ἐπὶ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ οἰκουμενισμοῦ τῆς ὀρθοδοξίας. Ἰδιαιτέρως δὲ σήμερον, πὺν ἡ ἀγωνία εἶναι μεγαλυτέρα τῆς ἀγωνίας τῆς Βαβέλ. Τώρα δὲν ἔχομεν ἀπλῶς σύγχυσις τῶν γλωσσῶν, ἔχομεν σύγχυσις τῶν πνευμάτων καὶ τοῦτο εἶναι σοβαρώτερον. Διὰ τοῦτο, ἄς ἴδωμεν τοὺς λόγους οἵτινες συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς οἰκουμενικότητος τῆς ἐξωτερικῆς ιεραποστολῆς καὶ εἰς τὴν ἀστρονομικὴν ἐποχὴν μας.

Καὶ ἐν πρώτοις, ἡ ἀρχὴ τῆς οἰκουμενικότητος στηρίζεται εἰς τὴν παράδοσιν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην, ἐκτὸς τῶν ἤδη ἀναφερθέντων, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία γνωρίζουσα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ «Unus Christianus - Nullus Christianus» καταδικάζει τὸν πρωτεσταντικὸν ἀτομισμὸν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν «Collegialite Pentecostale», τὸν Ρωμαιοκαθολικὸν ἀπολυταρχισμὸν^{2α}. Εἶναι προσωποκρατικὴ καὶ συγχρόνως κοινωνικὴ. Δέχεται τὴν βασιλείαν τῆς ζωῆς τοῦ προσώπου, τὴν προσωπικὴν σχέσιν μεθ' ἑνὸς ἐκάστου τῆς Ἁγ. Τριάδος Προσώπου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνσωμάτωσιν τοῦ προσώπου ἐντὸς τῆς χριστιανικῆς κοινότητος, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπιτυγχάνει τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν τελειώσιν του. Καὶ ἡ μὲν προσωπικὴ ζωὴ στηρίζεται εἰς τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας καὶ τῆς πίστεως ἡ δὲ καθολικὴ εἰς τὸ «κοινωνικὸν» μυστήριον τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς εὐχαριστίας. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, λοιπόν, δίδουσα τὸ πρωτεῖον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν καθολικότητα (Catholicite du Dedans)³, δὲν ἀρνεῖται καὶ τὴν γεωγραφικὴν τοιαύτην, ἥτις εἶναι μία ἐκδήλωσις τῆς προηγουμένης, ἀποκλείουσα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν «ὑπεριστορικὴν» τάσιν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν «ὑπερεσχατολογικὴν» τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν παραφυάδων τῆς Ἀνατολῆς. Δίδουσα τὸ προβάδισμα εἰς τὸ Status Patriae, τὴν μέλλουσαν πόλιν, δὲν παύει νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ διὰ τὸ Status Viae καὶ τὴν πορείαν τοῦ ἀοράτου πο-

λέμου ἐπὶ τῆς γῆς. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Ὁρθοδοξία δέχεται μίαν κάθετον καὶ ὀριζοντιακὴν καθολικότητα ἱκανὴν νὰ θεραπεύσῃ τὰ ὑπάρχοντα ἄτοπα μεταξὺ τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἄλλωστε ἔχουν συνειδήσιν οἱ ὀρθόδοξοι, ὅτι τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, χρησιμοποιεῖται ὁ ὄρος «καθολικὴ», ὅστις λαμβάνει κατόπιν ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὸν Ἰγνάτιον τὸν Θεοφόρον καὶ τὸν ἅγιον Πολύκαρον Σμύρνης. Βεβαίως καὶ μόνοι τῶν ὁ Ἁγ. Μάξιμος ὁ ὁμολογητὴς ἢ ὁ Ἁγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός ἠδύναντο νὰ ἐκφράσῃ τὴν καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ εἰς ἀπλοῦς ἐρημίτης εἰς τὰ βᾶθη τῆς ἐρήμου, ἐὰν ἔχη ψυχὴν κεκαθαρωμένην καὶ σταθερὰν εἰς τὰς πνευματικὰς ἀσκήσεις ζωῆν, δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐνότητα τῆς καθόλου ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως. Διότι ἡ Ἐκκλησία εἶναι καθολικὴ, ἀφοῦ ὁ Ἰδρυτὴς τῆς εἶναι καθολικός. Διὰ τοῦτο ἡ καθολικοποίησις τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν σεβ. π. Florovsky⁴, δὲν πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ μίαν ὀργανωμένην καθολικὴν δρᾶσιν, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ μίαν ἀναγέννησιν τοῦ καθολικοῦ πνεύματος, ἥτις θὰ εὕρῃ μεγαλειώδεις τρόπους ἐξωτερικῆς δραστηριότητος. Τὸ πρῶτον πρόβλημα, λοιπόν, τοῦ «Πορευθέντες» εἶναι νὰ βοηθήσῃ εἰς τὸν καταρτισμὸν ἀνθρώπων μὲ καθολικὴν σκέψιν καὶ ἔπειτα μὲ οἰκουμενικὴν δρᾶσιν. Νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, κιβωτὸν τῆς παραδόσεως, νὰ διοχετεύσῃ τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας εἰς ὅλον τὸ πλήρωμα τῶν βαπτισθέντων εἰς τὸ Ὄνομά Του. Δὲν ἀρκεῖ δηλαδὴ νὰ ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ ὀρθόδοξος παράδοσις εἶναι ἀδιάλειπτος, ὅτι εἶναι παράδοσις ἀληθείας «omnia quae sint veritatis» ὅτι δὲν εἶναι εἶδος τι ἀρχαιολογίας ἢ, ἔστω, ἱερᾶς ἀρχαιολογίας, ὅτι εἶναι ἡ μνήμη τῆς Ἐκκλησίας ἢ, καλύτερα, ἡ ἱερὰ μνήμη τῆς συνειδήσεως τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ εἶναι ἀπαραίτητον καὶ νὰ τὴν προβάλλωμεν εἰς τοὺς ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πρώτη προσπάθεια τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας συνίσταται εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς καλῆς ἀγγελίας. Καὶ ὀρθόδοξος εὐαγγελισμὸς σημαίνει κρίσις τοῦ κόσμου. Διότι μεταξὺ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ κόσμου ὑπάρχει μία δημιουργικὴ ἀντίθεσις. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι «ἐν τῷ κόσμῳ» ἢ διακήρυξις τοῦ μέλλοντος κόσμου. Διὰ τοῦτο ὀφείλει νὰ κηρύττῃ τὴν νέαν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ἀποκαλυφθεῖσαν ζωὴν. Νὰ τὴν κηρύττῃ διὰ τοῦ λόγου καὶ τῶν μυστηρίων καὶ τῆς ζωῆς τῆς πίστεως, τῆς δι' ἀγάπης ἐνεργουμένης. Γνωρίζει ἡ Ὁρθοδοξία ὅτι ὁ «ἵππος» ὁ «λευκός» εἶναι ὁ «λόγος τοῦ Θεοῦ»⁵ ὅστις ὀφεί-

2α. Ὁφείλομεν ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ Β' ἐν Βατικανῷ Σύνοδος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Α' τοῦ 1870 ὑπὸ τὴν ζωογόνων πνοῆν τῶν δύο μεγάλων Παπῶν Ἰωάννου 23ου καὶ Παύλου τοῦ 6ου ἀγωνίζεται τὸν ὠραῖον ἀγῶνα τῆς ἐκδημοκρατικοποιήσεως τῆς Ἐκκλησίας.

3. Ὁραιοτάτα διευτυπώθη τοῦτο ὑπὸ τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ θεολόγου Karl Barth λέγοντος ὅτι «Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι Multitudinis, ἀλλὰ Confessionata».

4. G. Florovsky, μν. ἔργ. σελ. 34.

5. Εἰρην. κατὰ ἀρέσ. III, 4, 1.

6. Ἀποκ. 19, 13.

λει να διατρέξει όλην την οικουμένην και δια τουτο αγωνίζεται δια των ιεραποστολών να εισαγάγη τους ανθρώπους εις τον «οίκον του Πατρὸς» και να τους μύσῃ εις την νέαν ἐν Χριστῷ ζωὴν. Ἡ Ὁρθοδοξία, λοιπόν, εἶναι ἓνα ιεραποστολικὸν σῶμα, τοῦ ὁποίου τὸ πεδῖον τῆς ιεραποστολῆς εἶναι ὁ κόσμος ὅλος. Ἀλλὰ ὁ ιεραποστολικὸς σκοπὸς τῆς δὲν εἶναι ἀπλῶς νὰ μεταδώσῃ εις τοὺς ἀνθρώπους μερικὰς ιδέας και πεποιθήσεις οὔτε μόνον νὰ ἐπιβάλλῃ εις αὐτοὺς μίαν καθωρισμένην πειθαρχίαν και ἓνα κανονισμὸν ζωῆς, ἀλλὰ νὰ ὀδηγήσῃ τούτους εις την νέαν ἐν Χριστῷ πραγματικότητα, νὰ τοὺς ἐνωματώσῃ δια τῆς πίστεως και τῆς μετανοίας εις τὸ Μυστικὸν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, δια τοῦ τρόπου τῆς «δι' ὕδατος και Πνεύματος» νέας γεννήσεως.

Ἡ ἀρχὴ τῆς οἰκουμηνικότητος τῆς ἐξωτερικῆς ιεραποστολῆς ἐπιβάλλεται και δια λόγους ἱστορικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτικούς. Ἐφ' ὅσον δηλαδή ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ «Μία, Καθολικὴ» Ἐκκλησία, ὀφείλει νὰ θέτῃ την οἰκουμηνικὴν τῆς συνείδησιν ἐνώπιον ὅλων τῶν διεθνῶν προβλημάτων. Τὸ αἷτημα τοῦ παρόντος αἰῶνος ὑπῆρξε ἡ κατάλυσις τῆς ἀποικιοκρατίας. Αἱ χώραι τῆς ιεραποστολῆς, ἀφυπνισθεῖσαι ἐκ τῆς κατακτητικῆς ἐπιρροῆς τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν λαῶν ἀνακαλύπτουν τὸν ὀρθόδοξον οἰκουμηνισμὸν και μένουν ἔκθαμβοι ἐμπρὸς εις τὸ λευκὸν μητρῶον τῆς καθολικῆς ὀρθοδοξίας. Βλέπουν ὅτι εις τὸν Μαρξιστικὸν διεθνισμὸν, ὁ ὁποῖος καθημερινῶς εἰσδύει ὀλοὲν και περισσότερον, δύναται νὰ ἀντιτάξουν, ὡς ἀντίπαρον, τὸν ὀρθόδοξον οἰκουμηνισμὸν. Διότι ὁ φυλετισμὸς και ὁ σεκταρισμὸς εἶναι χάρτινοι πύργοι ἐνώπιον τῆς γοητείας τῆς παγκοσμιοτήτος τοῦ κομμουνισμοῦ. Αἱ χώραι λοιπόν τῆς ιεραποστολῆς ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ οἰκουμηνιστὰς ιεραποστόλους και ὄχι ἔθνικους κατασκόπους. Ἐς μὴ λησμονῶμεν ποτέ, ὅτι τὸ δράμα τῆς Κίνας, τὸ ὁποῖον εὐχόμεθα νὰ μὴ γίνῃ μία ἡμέρα τὸ δράμα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ὀφείλεται κατὰ ἓνα μεγάλο μέρος εις τὰς φοβεράς ἔριδας μεταξὺ τῶν Ἰησοῦιτῶν και Δομινικανῶν ιεραποστόλων και εις τὰς ἔθνικιστικὰς αὐτῶν διαθέσεις. Διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἐκράτουν τὸν Σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ και τὸ Εὐαγγέλιον και διὰ τῆς ἄλλης την σημαίαν τοῦ ἔθνους και τὸ ὅπιον τῶν παρανόμων οικονομικῶν συμφερόντων. Εἶναι μεστοὶ νοημάτων οἱ λόγοι τοῦ πρεσβευτοῦ τῶν Ἰνδιῶν εις τὸ Παρίσι, Καθηγητοῦ και μεγάλου συγγραφέως κ. Κ. Pannikar, πὸν ἔδημοσιεύθησαν εις τὸ περιοδικὸν «Νέα Ἑστία»⁷: «Ἀπὸ τὸ 1850 ὡς τὸ 1914, τὴν μεγάλην ἐποχὴν τῆς ιεραποστολικῆς δραστηριότητος, γρά-

φει ὁ Ἰνδὸς στοχαστής, οἱ εὐρωπαῖοι ιεραποστολοὶ παρουσίαζαν τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν σὰν ἰδιαίτερη συμβολὴ τῆς Εὐρώπης. Ὁ τρόπος αὐτὸς νὰ ταυτίζον τὸν Χριστιανισμὸν μετὰ την εὐρωπαϊκὴν δεσποτεία ἀδίκησε πάρα πολὺ και τὸν Χριστιανισμὸν και τὴν Εὐρώπην. Οἱ Ἰνδοὶ ἔφθασαν στὸ σημεῖο νὰ θεωροῦν τὸ χριστιανισμὸν σὰν θρησκεία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ· μόλις σήμερα ἡ παρεξήγησις αὐτὴ ἀρχίζει νὰ διαλύεται». Ἐπίσης, ἐφαρμοζομένης τῆς ἀρχῆς ταύτης τῆς οἰκουμηνικότητος εις τὰς ιεραποστολάς, ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θὰ καθίστατο ἀμέσως παράγων διεθνῶς εἰρήνης και καλῆς θελήσεως μεταξὺ τῶν λαῶν. Συνειδητοποιῶν ὁ κάθε ὀρθόδοξος ὅτι δὲν εἶναι «Ἕλλην ἢ Ἰουδαῖος», Ρῶσος ἢ Οὐγκαντέζος, ἀλλὰ πρῶτον ὀρθόδοξος και ἔπειτα μέλος ἑνὸς ἔθνους, συμβάλλει αὐτομάτως εις τὴν ἐπικράτησιν ἀγαθῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν λαῶν και εις τὴν διασφάλισιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης περὶ τῆς ὁποίας ὅλος ἰδιαίτερος εὐχεται ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Εἰς τὸν τομέα αὐτὸν πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ μεγάλη συμβολὴ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς παγκοσμίου εἰρημιστικῆς ὀργανώσεως «Pax Christi». Δυστυχῶς εις τὰς ὀρθόδοξους χώρας τὸ πρόβλημα τῆς εἰρήνης ἀποτελεῖ ἀντιεπιμέμμενον ἀποκλειστικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς κομμουνικῆς προπαγάνδας.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς σοβαροὺς τούτους πολιτικούς λόγους, εις τοὺς ὁποίους δέον νὰ προσθέσωμεν τὸν Παναραβισμὸν τοῦ Νάσερ και τὰς τελευταίας ἐπιτυχίας τοῦ Μουσουλμανισμοῦ, καθὼς και τὰς ζυμώσεις, αἱ ὁποῖαι γίνονται σήμερον εις τὴν Ἀσίαν και τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ὑπάρχουν και οικονομικοὶ και τεχνικοὶ λόγοι ὡς π. χ. τῆς ἐνοποιήσεως τῆς οἰκονομίας και τῆς πλανητοποίησεως τοῦ πολιτισμοῦ μας⁸ λόγω τῆς ταχυτάτης ἀναπτύξεως τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλουν νὰ ἐκκινήσῃ ἡ ὀρθόδοξος ιεραποστολὴ θεμελιωμένη ἐπὶ τὴν πέτραν τοῦ μυστηρίου τῆς οἰκουμηνικότητος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ ἀρχὴ τῆς οἰκουμηνικότητος τῆς ἐξωτερικῆς ιεραποστολῆς θὰ βοηθήσῃ και εις τὴν προβολὴν τοῦ Χριστιανικοῦ κηρύγματος ὡς ἐνιαίου και ἀδιαίρετου και εις τὴν ἀποφυγὴν τοῦ σημερινοῦ σκανδάλου τῆς διχοστασίας, τὸ ὁποῖον προξενεῖ ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν εις τὰς ψυχὰς τῶν νεοφύτων Χριστιανῶν. Ἐπίσης τὸ πνεῦμα τοῦ οἰκουμηνισμοῦ θὰ γίνῃ αἰτία νὰ ἀνακαλύψουν αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ ιεραπόστολοι τὸν δρόμον τῆς ἀγάπης τῶν καρδιῶν και τῆς ἐνόητος τῶν Ἐκκλησιῶν. Μία ἐξωτερικὴ ιεραποστολή, πὸν θὰ ἔχῃ ὡς μόνον σκοπὸν, τὴν ἐπιστροφὴν τῶν εἰδωλολατρῶν και θὰ ἀμελήσῃ τὴν προβολὴν τῆς ὀρθόδοξου πίστεως και ζωῆς εις τοὺς ἑτεροδόξους,

7. «Ν. Ἑστία», τόμ. 65, τευχ. 766, σελ. 708, σελ. 708, Ἀθῆναι, Ἰούλιος 1959.

8. Πρβλ. και S. Boulgakoff, "L' Orthodoxie", σελ. 132, Paris 1958.

θά είναι μονομερής και έλλιπής. Ὁ μέγας θεολόγος π. Florovsky γράφει ὅτι ἡ κυρία ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας μέσα εἰς τὸν κόσμον εἶναι νὰ ἐλκύσῃ, ὄχι μόνον τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτήν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποσχισθέντας ἀπὸ αὐτὴν καὶ νὰ τοὺς ἐνσωματώσῃ ὅλους εἰς μίαν ὀργανικὴν καὶ ζῶσαν ἐνότητα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ⁹. Πρῶτος δὲ ὁ Χρυσόστομος συνέδεσε τὴν ἱεραποστολὴν πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας μὲ τὸ ἔργον τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἀποσχισθέντων αἰρετικῶν. Μένων πιστὸς εἰς τὴν σκέψιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶπεν μόνον «πορευθέντες» ἀλλὰ καὶ «ἔρχεσθε πρὸς με» ἐνδιαφέρεται ἕξ ἴσων διὰ τὴν ἱεραποστολὴν τῆς Φοινίκης, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἀρειανικῶν φύλων εἰς τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν. Θαυμάζει ὄντως κανεὶς τὰς τολμηρὰς μεθόδους τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς, ἀπιστεύτους καὶ διὰ τὴν ἐποχὴν μας, προκειμένου νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὸν μετὰ τῶν Ἀρειανῶν διάλογον: «Ὁρῶν δὲ καὶ τὸν Σκυθικὸν ὄμιλον ὑπὸ τῆς ἀρειανικῆς θηρευθέντα σαγήνης, ἀντεμηχανήσατο καὶ αὐτός, καὶ πόρον ἄγρας ἕξευρεν. Ὁμογλόττους γὰρ ἐκείνοις πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ τοὺς τὰ θεῖα ὑπογινώσκοντας λόγια προβαλλόμενος, μίαν τὸ ὑπό τ ο ῖ ς ἀ π έ ν ε ι μ ε ν Ἐ κ κ λ η σ ί α ν καὶ διὰ τούτων πολλοὺς τῶν πλανωμένων ἐθήρυσεν»¹⁰. Καὶ περαιτέρω: «Αὐτός τε γὰρ τὰ πλεῖστα ἐκεῖσε φοιτῶν διελέγετο, ἐρμηνευτῆ χρώμενος τῷ ἑκατέραν γλῶσσαν ἐπισταμένῳ τινί, καὶ τοὺς λέγειν ἐπισταμένους τοῦτο παρεσκεύαζε δρᾶν. Ταῦτα μὲν οὖν ἔνδον ἐν τῇ πόλει διετέλει ποιῶν, καὶ πολλοὺς τῶν ἐξηπατωμένων ἐζώγρει, τῶν ἀποστολικῶν κηρυγμάτων ἐπιδεικνύς τὴν ἀλήθειαν»¹¹. Διὰ τοῦτο ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεωροῦσα ὡς ἀρρήκτως συνδεδεμένα τὴν ἐξωτερικὴν ἱεραποστολὴν καὶ τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον συνήνεσε εἰς τὸν σύνδεσμον τῶν ἱεραποστολῶν μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπου θὰ ἔπρεπε καὶ τὸ «Πορευθέντες» διὰ πολλοὺς λόγους νὰ ἀποκτήσῃ ὀργανικὴν σχέσιν. Ὁ ἀπομονωτισμὸς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν εἶναι λίαν καταστρεπτικός.

Ἀλλὰ καὶ μετὰξὺ τῶν οἱ ὀρθόδοξοι ἱεραπόστολοι, ἐμφορούμενοι ὑπὸ τῶν ιδεωδῶν τούτων, θὰ ἴδουν ὅτι δύνανται νὰ ἐπιτελέσουν ἀληθῶς ἔργον τεράστιον καὶ δημιουργικόν. Ἡ δημιουργία τοῦ «Συνδέσμου» καὶ τοῦ «Πορευθέντες», ἡ ὁποία θὰ ἐθεωρεῖτο ἀπίστευτος εἰς τοὺς παλαιότερους χρόνους ἀποτελεῖ σήμερον μίαν εὐλογημένην πραγματικότητα¹². Ἦρχισεν λοιπὸν νὰ ἀφυπνίζεται

ἡ πανορθόδοξος συνείδησις, ἰδιαίτερος τῶν νέων¹³, εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Τοῦτο προοιωνίζει πολλὰς καὶ ἰδιαίτερας εὐλογίας τοῦ Ἁγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ εἰς τὸ πλήρωμα τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδοξίας. Θὰ ἠδύνατο π. χ. νὰ ἰδρῦθῃ ὡς τμήμα τοῦ «Συνδέσμου» ἐν ὄργανον κοινωνικῆς προνοίας καὶ ἐνισχύσεως τῶν ὑπαναπτύκτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἀντιμετωπίσεως τῶν ἀμέσων προβλημάτων τῆς Ὀρθοδοξίας. Εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς τὴν ὀρθόδοξον οἰκογένειαν ἄλλαι μὲν ἐκκλησίαι εὐρίσκονται εἰς μίαν οἰκονομικὴν εὐμάρειαν, ἄλλαι δέ, ὅπως π. χ. τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Οὐγκάντα, στεροῦνται καὶ αὐτῶν τῶν στοιχειωδῶν μέσων ὑπάρξεως, δράσεως καὶ ἐνεργείας. Κάτι ἀνάλογον μὲ τὰς λογίας τοῦ Παύλου, αἱ ὁποῖαι εἶχον οἰκουμενικὸν χαρακτήρα καθ' ὅτι δὲν διενεργοῦντο μόνον εἰς τοὺς Φιλίππους, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Ρώμην καὶ διετίθεντο διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἀδελφῶν τῶν Ἱεροσολύμων. Καὶ ὁ π. Boulgakoff βλέπει εἰς τὰς λογίας ἕνα τρόπον ἐκδηλώσεως τῆς οἰκουμενικῆς ἐνότητος τῶν ἀνὰ τῶν κόσμον ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν¹⁴. Ἴσως ὁμοῦς ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀντιλέγοντες ὅτι πάντα ταῦτα ἀποτελοῦν οὐτοπίαν, ὅπως ἄλλωστε τὰ ἴδια ἐπαναλαμβάνον καὶ διὰ τὸ «Πορευθέντες», χωρὶς νὰ ἀναμένουν τὸ Schoc ποῦ προεκάλεσεν εἰς τὰς ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας ἢ ἐμφάνισις μιᾶς πανορθόδοξου ὀργανώσεως¹⁵. Τὸ «Πορευθέντες» θὰ πρέπει νὰ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὰς ἀντιδράσεις καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ πιστῶς τὰ ἴχνη τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος ἐνδιεφέρετο διὰ τοὺς ἱεραποστόλους, οὐχὶ μόνον «λόγοις παρακαλῶν καὶ συμβουλαῖς ἀνορθῶν», ἀλλὰ «καὶ τῶν χροῖων τὴν ἀφθονίαν παρέχων, ὥστε ἐν μηδενὶ ἴμῳς ὑστερηθῆναι»¹⁶. Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ μέγας οὗτος τῆς Ἐκκλησίας Πατὴρ, ὅτι ἔδωκε ἐντολὴν νὰ μὴ λείψῃ οὐδὲν ἀπὸ τὰς ἀνάγκας τῶν ἱεραποστόλων, «εἴτε ἐν ἐνδύμασιν, εἴτε ἐν ὑποδήμασιν, εἴτε ἐν δια-

τρον Ὀρθοδόξων Θεολογικῶν Σπουδῶν «Ἡ τοῦ Θεοῦ Σοφία», τεύχ. 1, 2, τόμος Α', Ἀθήναι 1964), ὅπου παρατηρεῖ τις διαφόρους προτεσταντικὸς κλάδους μισουμένους μέχρι πρὸς ὀλίγων ἀκόμη δεκαετηρίδων νὰ συγχωνεύονται τώρα πρὸς ἀντιμετώπισιν κοινῶν προβλημάτων. Ἐπίσης ἡ ἐνότης τῶν Ὀρθοδόξων ἐκτὸς τῶν ἄλλων (ἴδε ἄρθρον π. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, περιοδ. «Ἀκτίνες», τεύχ. 253, 1964), θὰ κατέρριπτε καὶ τὰς τελευταίας περὶ τῆς Βυζαντινῆς καὶ Ρωσικῆς Θεοκρατίας συκοφαντίας

13. π. Εἰθ. Στόλιον: «Ἡ ἱεραποστολὴ ὡς ἰδανικὸν τῆς συγχρόνου νεολαίας», περιοδ. «Πορευθέντες», τεύχ. 8 Ὀκτώβριος - Νεκέμβριος 1960.

14. S. Boulgakoff, μν. ἔργ. σελ. 126.

15. Ἴδε Περ. «Eglise Vivante», ἀφιέρωμα εἰς τὰς Ὀρθοδόξους ἱεραποστολάς, τεύχ. 6ον, τόμ. 12, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1960.

16. Χρυσ. Ε. Π. Μ. 52, 678.

9. G. Florovsky, μν. ἔργ. σελ. 24.

10. Θεοδ. Ε. Ι, βιβλ. 5, κεφ. Α, Ε. Π. Μ. τ. 82, σελ. 1257.

11. Ἐνθ. ἀν.

12. Ἡ ἐνότης τῶν ὀρθοδόξων ἔχει ὅπως ἰδιαίτερον σημασίαν εἰς τὴν ἐποχὴν μας (βλ. περισπούδαστον περιοδικὸν «Ὀρθόδοξος Παρουσία», ἔργον τοῦ Κέν-

τροφαῖς»¹⁷. Ἀντιθέτως, ἔπειτα ἀπὸ τόσους αἰῶνας, πόσην ἐντροπὴν αἰσθανόμεθα, ὅταν πληροφορούμεθα ὅτι ὀρθόδοξος Ἑλλήν Ἱεραπόστολος τῆς Οὐγκάντα ἐματαιώσε τὰς ἱεραποστολικὰς του περιουσίας κατὰ τὸ παρελθὸν Πάσχα, λόγῳ ἑλλείψεως στοιχειωδῶν οἰκονομικῶν μέσων, καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν μετέβη εἰς τὰς χώρας τῆς ἱεραποστολῆς ἐστερήθη καὶ αὐτοῦ τοῦ μισθοῦ του.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν τὰ ἑξῆς συμπεράσματα:

I. Ἡ Ἀγ. Γραφή, Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη ἔχονται ὁμοφώνως τῆς ἀρχῆς τῆς οἰκουμενικότητος, ὡς τοῦ κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικοῦ τῆς πρὸς τὰ ἔθνη ἱεράς ἀποστολῆς.

II. Ἡ ὁμόφωνος γνώμη τῶν Πατέρων¹⁸, ἀκολουθοῦσα τὴν Βιβλικὴν γραμμὴν πλεύσεως καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἀναγνωρίζει ὅτι τὸ στοιχεῖον τῆς οἰκουμενικότητος ἀποτελεῖ τὴν εἰδοποιὸν διαφορὰν τοῦ χριστιανισμοῦ ἔναντι τῶν Ἑθνῶν.

III. Ἡ καθόλου ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τηροῦσα πιστῶς διὰ μέσου τῶν αἰῶνων τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀποκαλυφθεῖσαν διδασκαλίαν, τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων καὶ ἐφαρμόζουσα τὰ ὑπὸ τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων δόγματα, ἐκήρυξε πάντοτε τὸν ὀρθόδοξον οἰκουμενισμὸν καταδικάσασα ὡς αἵρεσιν τὸν ἔθνικισμὸν καὶ φυλετισμὸν¹⁹.

Διὰ τοῦτο ἂς μὴ λησμονοῦν οἱ ὀρθόδοξοι ἱεραπόστολοι τὸ «Orbis Terrarum» τοῦ Ἀγ. Ἀμβροσίου²⁰ καὶ τὸ ὅτι «Chorus Christi jam totus munitus est»²¹. Οὕτω θὰ γίνῃ πραγματικότης ἡ ὄρασις τοῦ Ἀγ. Πολυκάρπου, ὅστις ὀλίγας στιγμὰς πρὸ τοῦ μαρτυρίου του εἶδεν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ποιμένα «τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς Ἐκκλησίας».

Ὁ καθηγητὴς Α. Σμέμαν, καταδικάζων τὴν σιωνιστικὴν συνείδησιν καὶ γνωρίζων ὅτι ἡ Ἐκ-

κλησία ἦτο καθολικὴ καὶ μόνον μὲ τοὺς δώδεκα μαθητὰς τοῦ πρωϊνοῦ τῆς Πεντηκοστῆς, γράφει ὅτι μία τοπικὴ Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ ἐπιζῆσῃ, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν συνείδησιν τῆς οἰκουμενικότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἐκτείνεται «Dans tout l' univers» καὶ συγχρόνως ζῆ «Comme dans une seule maison»²².

Ἄς μὴ λησμονῆται ἐπίσης ὅτι ἡ «περιβεβλημένη τὸν ἥλιον»²³ γυνὴ φορεῖ στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πέριξ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν δώδεκα ἀστέρες, ὅσαι αἱ φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ ὑπερώου, οἱ ὁποῖοι συμβολίζουν ὅλην τὴν οἰκουμένην. Διὰ τοῦτο ἂς ἀγωνισθῶμεν ὁ «κόκκος συνάπεως» τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς νὰ γίνῃ δένδρον «μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων», διὰ νὰ κατασκηνώσουν «ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ» πάντα τὰ «πετεινά»²⁴. Μὲ τὰ δῶρα τῆς χάριτος, τὰ ὁποῖα ἐλάβομεν μόνον δι' ἱεραποστολῆν, ἂς ἐργασθῶμεν «δι' αὐτὸ τὸ γλυκὺ πρᾶγμα καὶ ὄνομα», ποῦ καλεῖται Ὀρθοδοξία καὶ τὸ ὁποῖον διατηρεῖται μέχρις ἡμῶν χάρις εἰς τὴν ἱεραποστολῆν, ὅπως τὸ πῦρ χάρις εἰς τὴν πυράν.

Ἄς αἰσθανόμεθα τοὺς λόγους τοῦ Προφήτου Ἡσαίου: «Στενός μοι ὁ τόπος» ποιήσόν μοι τόπον, ἵνα κατοικήσω», διὰ νὰ γίνῃ ἡ ὀρθόδοξος ἱεραποστολὴ «εὐτεκνος καὶ πολυπαιδος», ὡς ὄρνις πολυτεκνος» ἔχουσα «δώδεκα πυλῶνας», διὰ τὰς «δώδεκα φυλάς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ» ἀπλουμένη ἀπὸ ἀνατολῶν... καὶ ἀπὸ Βορρᾶ... Νότον καὶ Δυσμῶν»²⁵. Ἡ ὀρθόδοξος ἱεραποστολὴ πρέπει νὰ εἶναι ὅπως ἡ «μεγάλῃ καὶ λευκῇ πέτρᾳ» τοῦ Ἐρμᾶ, ἡ «ἐψηλοτέρα τῶν ὄρεων», «ὥστε δύνασθαι ὅλον τὸν κόσμον χωρῆσαι»²⁶. Ὑψηλοτέρα ἀπὸ τῶν λαῶν, τῶν ἔθνῶν, τῶν φυλῶν, ἡ Ἐξωτερικὴ ἱεραποστολὴ θὰ σφραγίσῃ μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ Ἀρνίου «πάντα τὰ ἔθνη τὰ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν κατοικοῦντα»²⁷.

Ὁ «Σύνδεσμος» καὶ τὸ «Πορευθέντες» λοιπὸν ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ μαρτυρικοῦ κέντρου τῆς Ὀρθοδοξίας, τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, θὰ πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας²⁸ καὶ νὰ κάμῃ οἰκουμενικὴν ἱεραποστολῆν. Ἐντὸς τῶν κόλπων του ἂς εὐχηθῶμεν νὰ εὐρεθοῦν «ἱεραπόστολοι τῶν ἔθνῶν», οἱ ὁποῖοι ὡς ἐκπρόσωποι 200. ἑκατομμυρίων ὀρθοδόξων ἀδελφῶν των, θὰ ἀναστατώσουν τὴν οἰκουμένην καὶ θὰ ξαναδώσουν τὰ «φτερά τὰ πρωτεῖνά, τὰ μεγάλα» εἰς τὴν καθολικὴν Ὀρθοδοξίαν.

Ἄρχμ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗΣ

17. Χρυσ., Ε.Π.Μ., 52, 677, Πρβλ. S' Mgr C. Lavigier "L' Orient chretien", σελ. 215. Paris 1935, ἐνθα εἰς ἰδιαίτερον κεφάλαιον ἀφιερωμένον εἰς τὰς ἱεραποστολὰς τοῦ Χρυσοστόμου ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς: "Il concentrait des ressources budgétaires. Les industriels d' Antioche, en particulier, lui envoyaient des sommes importantes, avec lesquelles il entretenait les établissements missionnaires».

18. Ἐὰν δέ, ὡς ἴδωμεν ἀνωτέρω, οἱ Πατέρες ἐν μέσῳ μυρίων ἀντιξῶν συνθηκῶν ὑπῆρξαν οἱ μεγαλοφωνότατοι κήρυκες τοῦ χριστιανικοῦ οἰκουμενισμοῦ, τί θὰ ἔπρεπε ἡμεῖς νὰ πράξωμεν διαβιοῦντες εἰς μίαν ἐποχὴν κοινωνικῆς, πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἐνοποιήσεως;

19. Συν. Κων)λεως 1872.

20. P. L. τ. 15, 1399.

21. P. L. τ. 37, 1953.

22. A. Schmemmann, μν. ἔργ. σελ. 143.

23. Ἀποκ. 12, 1.

24. Ματθ. 13, 31, 32.

25. Ἀποκ. 21, 12-13.

26. Ἐρμ. Παρ. 9, 21.

27. Ἐρμ. 9, 17 (1-5).

ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στις δυο απέναντι 'Ηπείρους την 'Αφρική και την 'Ασία σήμερα παίζεται τὸ μεγάλο παιχνίδι τοῦ μέλλοντος. Ὅλων ἡ προσοχή ἔχει στραφῆ με μιὰ ανεπιμέλεια ἔντασι στους λαοὺς αὐτούς, πού τώρα μόλις ξεφυτρώνουν σάν ἔθνικες ὑπάρξεις στους χώρους τῆς παγκόσμιας ἱστορίας. Αἱ εἰδήσεις μᾶς ἔρχονται πολύμορφες καὶ μᾶς καταπλήσσουν με τὴν ἔντασίν τους. Τὸν καθημερινὸ παλμὸ τῆς ζωῆς τὸν δίνουν ἐκεῖ κάτω τὰ διάφορα νέα πολιτικά, οικονομικά καὶ κοινωνικά ρεύματα, πού παρουσιάζονται, γιὰ νὰ δώσουν κατεύθυνσι στὴν ὁρμὴ τῶν νέων αὐτῶν κρατῶν. Οἱ δρόμοι, πού θὰ ἀκολουθηθοῦν εἶναι ἀκόμη δυσδιάκριτοι. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς φαντασθῆ ἀπὸ τώρα. Μὰ πιὸ σκοτεινὴ ἀκόμη εἶναι ἡ πορεία πού θὰ ἀνοιχθῆ, γιὰ νὰ βαδίσῃ στὸ μέλλον ἡ ἀφρικανικὴ καὶ ἡ ἀσιατικὴ ψυχή.

Οἱ Ἱεραποστολές, πού ὑπάρχουν σ' αὐτὰ τὰ μέρη, προσπαθοῦν νὰ χρησιμοποιήσουν ὅλες τὶς δυνατότητες, πού προφέρονται, γιὰ νὰ χυθῆ λίγο φῶς, ὥστε ν' ἀκολουθηθῆ ἡ μόνη «ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή». Ἴσως φανερούμενο τὸ παράδειγμα τους μπορεῖ νὰ γίνῃ μιὰ συγκεκριμένη προσταγὴ προσφορᾶς σὲ πολλοὺς ἀπὸ μᾶς γι' αὐτὸν τὸν κόσμον, πού κάνει τὰ πρῶτα του βήματα.

● ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1963 ἐγκαινιάσθηκε στὴν Addis Ababa ἡ Ραδιοφωνικὴ Φωνὴ τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς Σταθμὸς ἀνήκει καὶ διευθύνεται ἀπὸ τὴν Lutheran World Federation σὲ συνεργασία με ἄλλες Ἐκκλησίες. Οἱ δύο πομποὶ τῶν 100.000 watt ἐκπέμπουν πάνω ἀπὸ 16 ὥρες τὴν ἡμέρα τὰ θρησκευτικά, μορφωτικά καὶ ἐκπολιτιστικά προγράμματα. Ἐτσι ἡ φωνὴ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐδῶ καὶ 15 μῆνες, μπορεῖ ν' ἀκουσθῆ καὶ στὰ πιὸ ἀπομακρυσμένα χωριὰ τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἀσίας. Ἐλπίζεται δὲ ὅτι σύντομα ἡ φωνὴ αὐτὴ θὰ μεταδίδεται μόνο γιὰ τὴν Ἀφρική σὲ ὀκτὼ διαφορετικὲς γλώσσες.

Ἴσως φαντασθῆ κανεὶς πὼς ἡ Ραδιοφωνικὴ Φωνὴ τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἕνας κλειστὸς ὀργανισμὸς, πού προσπαθεῖ νὰ κάνῃ τὴν δουλειά του, ὅπως τόσοι ἄλλοι παρόμοιοι. Τὸ σπουδαῖο εἶναι ὅτι ὁ Σταθμὸς αὐτὸς, εὐρίσκεται σὲ διαρκῆ ἐ-

παφὴ καὶ συνεργασία με ὅλες τὶς τοπικὲς Ἐκκλησίες ἀνὰ τὴν Ἀφρικήν, ὥστε νὰ γνωρίζῃ ἐὰν τὰ καθημερινὰ προγράμματα ἀνταποκρίνονται στὶς ἀνάγκες καὶ στὶς προσδοκίες τῶν νέων πιστῶν. Σήμερα ἑπτὰ ἀπομακρυσμένα ἐπαρχιακὰ στούντιο, εὐρίσκονται σὲ συνεχῆ συνεργασία. Καὶ ἔχει προγραμματισθῆ νὰ γίνουν ἄλλα ἑννέα, γιὰ νὰ καλυφθῆ ἕνα μέρος τῶν ἀναγκῶν, πού συνεχῶς αὐξάνονται. Πολλὰ ἀπὸ τὰ προγράμματα ἐτοιμάζονται στὶς ἐπαρχιακὲς κοινότητες, στὴν δική τους γλῶσσα καὶ διάλεκτο, μαγνητοφωνοῦνται καὶ στέλλονται στὴν Addis Ababa, γιὰ ν' ἀκουστοῦν ἀπὸ ἐκεῖ στὶς ἀπέραντες ἐκτάσεις. Φαντάζεσθε τὴν συγκίνησιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸ τοῦ ἀγνοημένου στὶς ἀχανεῖς ἐκτάσεις Ἀφρικανοῦ, ν' ἀκούῃ ἕνα πρόγραμμα στὴν δική του ἰδιόμορφη διάλεκτο. Οἱ πληροφορίες μᾶς βεβαιώνουν ὅτι ἐλάχιστα εἶναι τὰ χωριὰ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν τοὐλάχιστον ἕνα ραδιόφωνο. Ἡ διάθεσις τῶν μεγάλων κρατῶν γιὰ προπαγάνδα ἔχει ὀδηγήσει σ' αὐτὴ τὴν ἀφάνταστη «σπορά» τῶν ραδιοφῶνων-τρανζίστορ. Ἀπὸ τὸ 1955 ὁ ἀριθμὸς τῶν ραδιοφωνικῶν συσκευῶν ἔχει κυριολεκτικὰ διπλασιασθῆ.

Ἰδέστε μερικὸς καταπληκτικὸς ἀριθμοὺς, πού εἶναι σημερινὸς καρπὸς τῆς προπαγάνδας.

Ἡ Μόσχα διαθέτει 2.000 ὥρες τὴν ἑβδομάδα σὲ ἔξωτερικὲς ἐκπομπές.

Ἡ φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς 800 ὥρες.

Τὸ Πεκίνο 750 ὥρες.

Τὸ Β.Β.С. Ἀγγλίας 600 ὥρες.

Ἡ Αἴγυπτος 500 ὥρες.

Ἡ Δυτ. Γερμανία 500 ὥρες.

Τὸ ραδιόφωνο ἴσως εἶναι ὁ μόνος δρόμος καὶ ἡ μόνη πηγὴ διασκεδάσεως καὶ μορφώσεως τοῦ μισοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, πού εἶναι ἀγράμματος.

Ἡ Ραδιοφωνικὴ Φωνὴ τοῦ Εὐαγγελίου προσπαθεῖ νὰ ἐπηρεάσῃ αὐτὸν τὸν δρόμον καὶ νὰ μεταφέρῃ τὸ εὐαγγελικὸ μήνυμα μέσα στὴν καρδιὰ κάθε οἰκογενείας, μέσα στὴν καρδιὰ καὶ τοῦ πιὸ ἀπομακρυσμένου χωριοῦ.

● Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΙΣ. Ἡ τηλεόρασις θεωρεῖται σήμερα μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἰσχυρὲς πηγὲς ἐπικοινωνίας. Ἰδιαιτέρα γιὰ τοὺς ἀμόρφωτους πληθυσμοὺς, στους ὁποίους εἶναι δύσκολο νὰ με-

ταβιδάσης έννοιες δύσκολες και ιδέες με τόν προφορικό ή τόν γραπτό λόγο. Ένώ ή εικόνα και ό διάλογος στην τηλεόρασι μπορεί να γίνη ό σπουδαιότερος έρμηνευτής τών δυσκόλων νοημάτων. Γνωστή είναι ή σπουδαιότητα του θεάτρου, καθώς και ή αποτελεσματικότητα του κινηματογράφου στην διαπαιδαγώγησιν του λαού. Η τηλεόρασι προσπαθει να άγκαλιάση όλες αυτές τις δυνατότητες, μαζί με τόσες άλλες που έχει ή ίδια. Καί αυτήν την νέα σύγχρονη δυνατότητα και πηγή έπικοινωνίας προσπαθει ή ιεραποστολική πνοή να έπηρεάση. Για παράδειγμα άναφέρουμε την Ουγκάντα και την Ίαπωνία.

Στην Ουγκάντα ύπάρχει δίκτυο τηλεοράσεως. "Αν και ό αριθμός του πληθυσμού, που παρακολουθει σήμερα, είναι περιορισμένος στους μορφωμένους κυρίως πολίτας τών πόλεων, συμβαίνει να ύπάρχουν δέκτες τηλεοράσεως σε διάφορα κέντρα, έστιατόρια, μπάρ κ.λ.π., όπου όλοι μπορούν να παρακολουθήσουν. Θεωρείται όμως βέβαιο, πως πολύ σύντομα και στο πιο μικρό χωριό της έπαρχίας της Ουγκάντας θα έχη σταλή μιá δημοσία συσκευή τηλεοράσεως.

Οί Ίεραποστολές της Ουγκάντας ήδη έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν και αυτόν τόν νέο δρόμο ευαγγελισμού.

Και στην Ίαπωνία τά χριστιανικά προγράμματα τηλεοράσεως θεωρούνται πολύ καρποφόρα. Ο πληθυσμός της Ίαπωνίας φθάνει σήμερα τά 90 εκατομμύρια. Και από αυτούς μόνο τά 4½ εκατ. είναι χριστιανοί. Σ' αυτήν την Ίαπωνία ύπάρχον 14½ εκατομ. συσκευές τηλεοράσεως εις χρήση, δηλαδή σε κάθε έξι ή έπτά άτομα άντιστοιχεί ένας δέκτης. "Ας σημειωθί πως ή Ίαπωνία θεωρείται ως τó πιο ύλιστικό έθνος της Άσίας. Και τó σύμβολον του ύλισμού, ή τηλεόρασις, χρησιμοποιείται από τους ιεραποστολικούς σταθμούς για την διάδοσιν του ευαγγελικού μηνύματος της σωτηρίας.

* 700 εκατ. άνθρωπων πάνω από 15 έτών, ήτοι τά 2)5 του πληθυσμού της γής, δέν μπορούν να διαβάσουν ή να γράψουν.

* Μόνο τά 10% του Άφρικανικού πληθυσμού είναι έγγραμματοι.

* Τó 2)3 τών Ίνδιών, ήτοι 358 εκατομ. ανθρώπων, δέν μπορούν να διαβάσουν.

* Τά 85% του πληθυσμού του Πακιστάν είναι άγραμματοι.

● Μέσα στα έπόμενα πέντε χρόνια στο πλήθος του άναγνωστικού κοινού στον κόσμο θα προστεθούν άλλα 350 εκατομμύρια νέων άναγνωστών! Αυτό μās λέει ή στατιστική.

Άλλά τί θα διαβάσουν όλοι αυτοί;

● Μιά πληροφορία μās λέγει πως ή Ίνδια είναι φοβερά διψασμένη για φιλολογία κάθε είδους. Τó βιβλίον, τó περιοδικό, τó έντυπο γενικά εύρίσκειται σε μιá καταπληκτική ζήτησι.

Ποιός θα φροντίση ν' άνταποκριθί σ' αυτήν την δίψα;

● Η Ρωσία φροντίζει και παίζει καλά τó παιχνίδι της. Πολλές χώρες, μιá ιδιαίτερα ή Ίνδια έχει κατακλισθί από τó έντυπο ρωσικό ύλικό για προπαγάνδα.

Σε 175 γλώσσες ή Ρωσία παρουσιάζει έγχομα, καλοτυπωμένα περιοδικά, έφημερίδες και βιβλία, που στέλλονται συνεχώς στις χώρες, που διψούν για άνάγνωσι.

● Εύτυχώς που ύπάρχον και μερικοί, που άγρουπνούν. Ο Γενικός Γραμματεύς του British and Foreign Bible Society στην έκθεσί του για τó 1962 ειπε πως ή Έταιρεία τους είχε εκδόσει 2.977.556 αντίτυπα της Βίβλου. «Σκεφθίτε τί σημαίνει αυτό, προσέθεσε, κατορθώσαμε μόνο 2,4% της συνολικής παγκόσμιας άνάγκης».

Ποιός άραγε θα φροντίση για τά υπόλοιπα 97,6%;

● Ο Χριστός «έλθων άρα εύρήσει την πίστιν επί της γής;». (Λουκ. ιη' 8).

Γ. Π.

Πορευθέντες

μαθητεύσατε πάντα τή έδνη (Ματ' 28)

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΔΙΟΡΘΟΔΟΕΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Γραφεία: Βησσαρίωνος 6, Αθήναι (135)

Υπεύθυνος: Αρχ.μ. Αναστάσιος Γ. Γιαννουλάτος.

Εμβάσματα: Δίδα Αργυρώ Κοιτογεώργη.

Υπεύθυνος Τυπογραφείον: Δημήτριος Ηλιάδης.

Τύποις: «ΠΑΤΜΟΣ» Γραφικαί Τέχναι, Σαρρή 10
Αθήναι (113). Τηλ. 535.901

Έλληνική έκδοσις: Έτησία Συνδρομή Δοχ. 15
Τιμή φύλλον » 3

Άγγλική έκδοσις: \$ 1

Γίνονται δεκταί συνδρομαί ενισχύσεως της προσπάθειας.

Διά τά ένυπόγραφα άρθρα ευθύνονται οί συντάκται των. Έπιτρέπεται πάσα άναδημοσίευσις, υπό τόν όρον ότι θα άναφέρεται ή έκ του «Πορευθέντες» προέλευσίς της.